Vizita tovarăşului ION ILIESCU la Iaşi
Ultimul interviu al lui Niculae Ceauşescu (pag. I-IV)

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA"

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 4 (1293) ianuarie 1991

Mircea IORGULESCU
Dl. MĂGUREANU e monarhist!
(p. 6-7)

Jurnalul lui Carol al II-lea
(p. 16)

Remus RADINA (p. 9)
Testamentul din morgă

O melodie pe adresa d-voastră:
DEŞTEAPTĂ-TE IEŞENE!
de Paul MIRON (p. 3)

TELECTUALUL ROMÂN
(p. 4)

Cum se recunoaşte un comunist?

După ce se recunoaşte un comunist? Cine îşi imaginează că după idei, se înşeală amarnic. Ideile sînt doar paravanul îndărătul căruia sălăşluieşte oarba voinţă de putere. De aceea le şi schimbă precum cămăşile, îngrijindu-se doar ca ele să asigure dobîndirea şi păstrarea puterii. Şi, la drept vorbind, nu există idee de nedirijat în această direcţie. Comuniştii nu se împiedică în idei. Cînd nu le mai sînt folositoare, le aruncă fără sfială la lada de gunoi, grăbindu-se să îmbrăţişeze altele, de orice sorginte, fie şi pe acelea împotriva cărora tunaseră şi fulgeraseră nu mai departe decît ieri. Aşa se face că, alături de comunişti ce critică proprietatea particulară,pot fi întîlniţi şi comunişti ce fac apologia ei, iar alături de comunişti devotaţi economiei centralizate cresc şi se înmulţesc şi comuniştii partizani ai economiei de piaţă. Nici măcar ideea partidului unic nu le mai e proprie tuturor, destui militînd, sub presiunea împrejurărilor, pentru pluripartitism. Nici o concesie ideologică nu li se pare prea mare dacă le garantează păstrarea puterii. Intransigenţa era boala copilăriei comunismului.

(continuare în pag. 2)

Al. DOBRESCU

POLIŢIA APLICĂ LEGEA PRESEI
pag. 2

Un agent literar pentru
ALEXANDRU DRĂGHICI (p. 10)

umor ?

Rușine să ne fie!...

... Da, căci a trecut Sf. Niculae și nimeni nu a făcut un ferpar frumos răposatului... Și doar dispariției lui i-am datorat primul moș niculae liber : dar nu cred că a fost prea liber, din moment ce n-am avut dreptul să-i invocăm obsedanta personalitate... Avem cenzură, v-o spun eu, numai că-i o cenzură inversă : pînă acum un an și ceva nu ne lăsa să nu-l pomenim, iar acum — ne împiedică să-l invocăm (fie și numai cu ocazia onomasticii sale de neuitat..). Am văzut cu toții cum Moș Crăciun (fost Gerilă) a monopolizat pur și simplu emisiunile TV, în dauna — la fel de omenosului — moș niculae. De ce ? Oare germanii nu mai au moș adolf ? Rușii, moș mișa — sau, hai să fim mai prudenți, moș iosif visarionovici ? Spaniolii nu-l mai sărbătoresc pe moș torquemada ? Nu cred; sînt de acord să scoatem din calendar următorii sfinți, sfinte, moși și babe : rîmaru, ștefănescu, ana pauker, teohari georgescu suzana gâdea, dulea, bobu postelnicu, mănescu, dincă, ș.a. Dar să nu pedepsim copiii scoțîndu-le din calendarul bucuriilor sfătoasa, blajina, generoasa figură a Moșului de la începutul lui decembrie, doar pentru că a mai fost unul împușcat la finele lunii !... Să nu-i lăsăm pe copii să pătrundă în politică și-n istorie, deoarece și-așa, în ultimele luni, s-au băgat în ea, cu forța, destui alți nepricepuți !

Sîntem un popor de sfinți ; și asta nu doar pentru că ne-au sfințit cele patru decenii jumătate de suferință, ci și pentru că-i avem, printre noi, în fruntea noastră, sfîntul Ion, sfîntul Petre, sfîntul Alexandru... Vom adăuga și cîțiva patroni noi, în calendarul ortodox : sfîntul Doru, sfîntul Gelu, sfîntul Victor, sfînta Doina, sfîntul Leon, sfîntul Lászlo. Rămîne de văzut dacă o vom mai păstra pe sfînta elena ; oricum, o vom aduce, din Basarabia, pe Sfînta Sfintelor (a lui Druță) — deoarece acolo nu-i încă liniște, ca la noi, și ar fi păcat să trăiască terorizată și într-o nemeritată incertitudine...

Trecînd la certitudini, am propune reeditarea unor cărți de mare actualitate **Sfînta mare nerușinare** de G. M Zamfirescu, **Ion Sîntu** de I. M. Sadoveanu și piesa lui Eugen Barbu, **Sfîntul** (chiar dacă autorul se chinuie să demonstreze, de cîteva decenii că nu are nimic sfînt).

Iar pentru încheiere (cu riscul că voi fi apostrofat „Sancta simplicitas !"*) voi propune o frază neaoșă a colegului nostru Rică Venturiano, adresată (ex ?) ministrului culturii : „Sfinte Andrei, protegema ! Doar și eu sînt român !"...

---

*) Luați-o ca o invidie de băutor !

Bogdan ULMU

Poliția aplică „legea presei"!

Nici n-a apucat bine Tovarășul Bîrlădeanu să ceară „Legea presei", nici **Parlamentul** n-a luat-o în discuție, că bravii noștri polițiști bucureșteni au și început s-o aplice cu osîrdie pe spinarea bieților redactori și fotoreporteri, români și străini, în perimetrul **Pieții Universității**. Deocamdată. Mă refer, bineînțeles, la cei peste 30 de ziariști care au fost bătuți, li s-au distrus aparatele foto și au fost izgoniți „în șuturi" din „zona de operațiuni". După modul de lucru (**modus operandi**, în termeni polițiști), pare mai degrabă un fel de „cenzură preventivă". Se poate crede, că polițiștii i-au bătut pe ziariști și le-au distrus aparatura pentru a-i scăpa de posibile amenzi ulterioare ! Prin urmare, decît să se plîngă, să dezvăluie publicului întîmplările, jurnaliștii ar face mai bine să mulțumească **Poliției** că le-a apărat buzunarele.

Dar nu cred că este cazul să glumim. Aceste întîmplări, ciudate în orice țară civilizată, nu mai sînt la fel de ciudate dacă le introducem într-un lanț cu alte evenimente, împreună cu care crează o incontestabilă unitate logică. Este vorba, desigur, de o logică pe deplin originală, conformă deci **democrației originale** românești. Să ne amintim, pentru început, că în **Platforma F.S.N.** din decembrie 1989, au fost stipulate desființarea cenzurii și deplina libertate a presei și a celorlalte mijloace de informare. Luînd de bune declarațiile, majoritatea publicațiilor și cea mai mare parte dintre ziariști și-au asumat aceste libertăți, în fond cîștigate prin revolta populară și doar confirmate de membrii complotului ce tocmai preluau puterea din mers. Fiind liberă, simțindu-se liberă, bineînțeles că presa a uzat de propria sa libertate, inclusiv prin critici motivate la adresa „noii puteri". Nici nu i-a fost greu — prea multe erau (și sînt !) ambiguitățile, contradicțiile, semiadevărurile și minciunile puse în lumină de această putere. Ca să nu mai amintesc și nenumăratele gafe pe care ea le-a făcut de-a lungul unui an de guvernare !

Dar a confirma legal libertatea presei și a o lăsa să funcționeze ca atare sînt două lucruri diferite. Nu în democrațiile propriu-zise, unde totul se înțelege de la sine, ci în cele „originale", a căror esență comunistă este greu de contestat. Neputînd, datorită contextului internațional și eventualelor presiuni interne, introduce pur și simplu cenzura ideologică, „noua putere" a uzat rapid de alte modalități de a controla libertatea presei și informațiilor. Nu vreau să amintesc de televiziune, care e un caz clasat, e slujnica obedientă și mincinoasă a puterii. Mă refer doar la presa scrisă. S-a început cu „cenzura tehnică", realizată prin acordarea preferențială sau nu a spațiului tipografic, s-a continuat cu cea încercată prin „presiuni muncitorești" și prin manipularea cotelor de hîrtie. Un mijloc foarte bun (de fapt, rău !) s-a dovedit a fi blocarea și perturbarea difuzării, prin rețeaua de stat, a publicațiilor „neconvenabile". Dar n-a fost suficient. S-au mai redus tiraje, au mai fost adresate proteste, au fost și greve ale ziariștilor, au apărut rețele particulare de difuzare s.a.m.d. Printr-o inspirație de geniu malefic, guvernul a profitat de așa-zisa „liberalizare a prețurilor" de la 1 Noiembrie 1990 pentru a scumpi, cu totul artificial, prețurile la hîrtie și la manopera tipografică de 4-5 ori. Dar surpriză — nici în aceste condiții, ziariștii de la publicațiile independente sau de opoziție nu s-au învățat minte, ei se consideră mai departe liberi și, prin urmare, își fac datoria numai în funcție de publicul căruia se adresează, nu și de dorințele puterii. Care putere, nu-i așa ?, este învățată numai cu lauda încă de pe vremea cînd era comunistă pe față.

În acest context trebuie privite atît propunerile vehemente ale Tovarășului Bîrlădeanu, cît și acțiunile de maltratare a ziariștilor spre a-i intimida. Cred că sîntem într-un moment decisiv pentru păstrarea sau pierderea libertăților presei și a opiniei. De aceea, aș face un apel la toți jurnaliștii, indiferent de orientarea lor ideologică și de opțiunile politice, să fie solidari în aceste clipe dificile. Ar fi o iluzie să creadă cineva că aceste libertăți pot fi păstrate numai de unii și, pierdute doar de alții. Pierderea nu poate fi, pînă la urmă, decît generală, indiferent ce concesii ar părea că face puterea unora în dauna celorlalți. Poate nu este inutil să mai amintesc că aceste lucruri se întîmplă exact în momentul în care, în URSS, libertatea presei a suportat lovituri ce se pot dovedi fatale, iar iubitul nostru președinte tocmai călătoarea în China, țară de unde predecesorul său ne-a adus, acum 20 de ani, mica sa revoluție culturală. Cine are vîrsta necesară, să-și amintească. Cine nu, n-ar fi rău să se informeze la colegii mai vîrstnici. Părerea mea este că libertatea presei în România are ceasurile numărate. Dacă nu vom fi uniți și fermi. **A bon entendeur, salut !**

Liviu ANTONESEI

Cum se recunoaște un comunist?

(urmare din pag. 1)

Dacă însă ideile au incetat a mai fi un semn distinctiv, cum se recunoaște azi un comunist ? După mentalitate. Ea singură a rămas intactă peste decenii. Pe scurt, este comunist acela care nu greșește niciodată. Planurile lui sînt întotdeauna fără cusur, intențiile — nobile fără discuție. Dacă se întîmplă, totuși, că ele nu ajung să prindă contur sau generează catastrofe, vina nu e în nici un caz a lor. Nu știu cum se face, dar mereu se ivește cîte un „factor perturbator", care încurcă socotelile comuniștilor, împiedicîndu-i să și realizeze mărețele, nobilele proiecte. Imediat după război, vinovat a fost războiul. Apoi, „războiul rece". Pe urmă, ocupația sovietică. Ulterior, clima ostilă. Ori de cîte ori țara era la ananghie, și era în permanență, se descoperea ca prin farmec un țap în spinarea căruia să fie transferată răspunderea greutăților. Echipa aflată la putere nu se simțea defel responsabi ă. În cel mai bun dintre cazuri, vinovată se dovedea echipa precedentă, ale cărei erori și abuzuri trebuia să le îndrepte actuala garnitură. Amintiți-vă cît de aspru l-a criticat Hrusciov pe „tătucul" Stalin, cît de necruțător s-a arătat Ceaușescu față de greșelile lui Dej, cît de ferm s-au delimitat în decembrie trecut, urmașii dictatorului de politica acestuia !

S-a schimbat ceva în mentalitatea puterii după îndepărtarea lui Ceaușescu ? Este ea cumva mai severă cu sine însăși ? Consimte, oare, că eroarea poate înflori oriunde, inclusiv în propria grădină? Mă tem că nu. Toate întîmplările nefericite și tragediile ce au zguduit societatea românească în cursul anului precedent au fost trecute în contul teroriștilor, al partidelor politice proaspăt înființate, al agenturilor străine, al opoziției nepartinice, al sindicatelor, al presei, al studenților, al Timișoarei, al intelectualilor. Ei și ele au pus bețe în roate, au instigat, au destabilizat. Se subînțelege că, de n-ar fi existat acești factori perturbatori, lucrurile ar merge acum în România ca pe roate. Convinsă de propria infailibilitate, puterea actuală nici nu a catadixit măcar să ia în considerare și eventualitatea că imensele-i gafe ne-au condus spre dezastrul economic, social și moral în care ne zbatem. Orice explicație ori justificare are audiență, afară de una singură : incapacitatea guvernanților de a scoate țara din impas. Nu e disprețuită nici o scuză, inclusiv acelea vînturate de fostul dictator. Cine erau, sub Ceaușescu, vinovați de lipsa alimentelor de pe piață ? Evident că sărmanii cetățeni care, stînd la cozi interminabile, „stocau" în cămară cîteva nenorocite cutii de conserve. Dăunăzi, unui ministru nu i-a fost rușine să pretindă că, dacă țăranii ar consimți să-și vîndă cerealele la stat, în loc să le lase a putrezi prin poduri, criza alimentară ar fi depășită. Vinovat e, deci, țăranul, devenit stăpîn al propriei munci ! Vinovată e, deci, proprietatea privată asupra pămîntului ! De aceea pînă mai ieri, cînd statul administra recoltele, era o abundență greu de uitat ! Vînătoarea de țapi ispășitori continuă, precum se vede, ba parcă mai insistent decît înainte. E greu să te dezbări la bătrînețe de proastele obiceiuri de o viață. Nu mai ai puterea și răbdarea de a imagina și pune în aplicare noi tehnici de inducere în eroare. Vechile reflexe își cer drepturile. Așa se face că pînă și războiul din Golf a ajuns să fie invocat drept scuză a măsurilor nedemocratice. Ca și pe timpul lui Ceaușescu, va trebui să declarăm la poliție orice persoană străină ce ne vizitează domiciliul. De parcă SRI-ul n-ar fi plătit de la buget pentru depistarea eventualilor teroriști ai lui Saddam Hussein ! Pardon ! Uitam că pașnicul Serviciu de informații e stipendiat pentru supravegherea infinit mai periculoșilor cetățeni români !

Deşteaptă-te ieşene...

Mă tot întreb: cînd ieşenii intonează impetuos chemarea lui Mureşanu — oare la care români s-or fi gîndind ei că le-a venit vremea să se deştepte? La cei de la '48? Dar aceia sînt acum oale şi ulcele. La cei de la Timişoara? Aceia s-au răsculat şi răzmeriţa lor a cuprins toată ţara. Am auzit între Nicolina şi Sărărie senzaţionala mărturisire: „revoluţia era cît pe-aici s-o facem noi... dar au făcut-o timişorenii!" O fi notînd nepărtinitoarea Clio şi aceste „cît-pe-aici-uri"?

Poate, cîntînd, se gîndesc vieţuitorii din dulcele tîrg la bucureşteni? Aici îmi amintesc de anecdota povestită de conu Vasile: „Pune tu, Măricică, becu ista, că pe mine mă curentează".

Chiar aşa de simplu, însă, nu este. Fiindcă dacă revoluţia, milostivă, i-a ferit pe ieşeni de sîngiuri, postrevoluţia nu-i va scuti de răspundere. De pildă, pentru trecut: actualul preşedinte al României s-a prezentat ţării după 22 decembrie cu o zdravănă bonificaţie închegată pe malul Bahluiului. A trecut peste un deceniu de cînd ascultam şi eu, cu aviditate, la Iaşi, relatări despre năzdrăvănii cum ar fi: „la conferinţa grîului i-a spus lui C. adevărul gol-goluţ de mai era să-şi facă E. cruce" sau „l-a luat pe găliganul de P. de urechi şi i-a zis, ieşi, poet-măgar, din urbea mea cu circul tău cu tot" sau „nu, tovarăşu, universitatea „Al. I. Cuza", eu n-o desfiinţez!". Fiecare din aceste minime frînturi de adevăr, povestite cu candoare, învelite în maxime foi de fantezie, îi aplicau fostului prefect alte şi alte aripi care îl înălţau spre un firmament mitologic. Treaptă cu treaptă el a urcat în credinţa populară pînă a ajuns să înfrunte duhul răului în snoave de tipul: „s-au întîlnit Ceauşescu (Stalin, Hruşciov, Brejnev etc.) cu Iliescu (Truman, Eisenhower, Kennedy etc.) la poarta iadului...".

La Iaşi, deci, Ion Iliescu şi-a căpătat trebuincioasa aureolă de opozant, chiar dacă altundeva opoziţia sa a avut alte dimensiuni. Învăţăm din acestea că vechiul cuvînt din bătrîni, „omul sfinţeşte locul", poate fi răstrunat şi în forma „locul sfinţeşte pe om". Tot Clio ne va spune într-o bună zi dacă această fixaţie la riveranii Bahluiului a fost închipuire sau instinct.

În răspunderea faţă de viitor ieşenii vor trebui, datorită tradiţiei şi felului lor de a fi, să împingă România, surghiunită acum, spre locul ei firesc, înapoi în Europa. Va fi zguduit oarecum orgoliul Capitalei, care ştie tot, face tot, hotărăşte tot, dar de dragul puterii poate da foc ţării.

Fără cazna conducerii, Iaşul are şansa de a crea modele în cultură şi economie: o universitate aerisită de miesmele îngrădirii regionaliste, cu cadre noi, împrospătate după valoare şi nu după vechime, o presă mereu trează şi curajoasă, o justiţie independentă, întreprinderi angrenate în circuitul internaţional, meseriaşi care, sprijiniţi iniţial de administraţie, vor reînvăţa că îndeletnicirea lor e „brăţară de aur".

Prezenţa ieşenilor va trebui să se facă simţită şi în marile foruri naţionale, cum ar fi, de ex. Academia Română. O ofensivă comună a întregii intelectualităţi ieşene ar putea impune inscăunarea unor membri noi care s-o reprezinte cu înţelepciune, competenţă şi spirit universal. Nume? Desigur „urmaşul lui Philippide", Vasile Arvinte, dar şi cărturarul Al. Andriescu: la Bucureşti, şi în filiala moldovenească, e nevoie de competenţa lui Al. Zub, de înţelepciunea lui Gh. Platon, de prezenţa Bisericii prin părintele Porcescu.

Pe lîngă blestemul de a vedea în aproapele totdeauna un duşman, va fi nevoie să se tămăduiască şi alte racile, aduse tot pe şenilele tancurilor acum o jumătate de veac, cum ar fi dispreţul intelectualilor faţă de ţărani şi popime, căutîndu-se în aceştia ţapi ispăşitori pentru neputinţe şi isprăvi proprii. Doar aşa va pieri zîmbetul de pe faţa lui Ceauşescu, din cazanul cu smoală, în care se delectează admirîndu-şi moştenirea.

Somnul cel de moarte se doarme, pare-se, pe căprarii. Numai tinerii porniţi să-şi croiască altă soartă pot frînge îngrădirile dintre muncitori şi intelectuali, dintre urbe şi universitate, dintre conducători şi conduşi, dintre popor şi cler. A venit vremea ca tinerii să-şi crească bătrînii, să le desnoade încheieturile înţepenite, să le îndrepte spinările îndoite, ca să-i poată asculta.

Întorcîndu-mă astă primăvară din România, eram, la un taifas cu cei plecaţi (oare cum le mai spune acum?), singurul care priveam viitorul ţării cu bucuria încrederii. De ce?, am fost întrebat. Fiindcă mi-a fost dat să cunosc la Iaşi o specie umană nemaipomenit de interesantă: tineretul. Şi iată că mi s-au înseninat zilele bătrîneţii, cîte le voi mai avea.

Paul MIRON

P.S. Scrisoare trimisă la 2 iunie 1990 revistei DIALOG, înainte de decesul acesteia. Sincere condoleanţe.

Motive de optimism?

Analiştii se arată destul de sceptici cu privire la şansele noastre de a ne rosti, acum o bună inserţie în lumea liberă. Sceptici, fiindcă după o răsturnare spectaculoasă de regim, a celui mai aberant regim comunist, românii au ales, chipurile, o formulă ce nu se îndepărtează prea mult de vechiul regim. Legitimînd oarecum echipa ce se reclamă de la Revoluţia din Decembrie '89, însă care nu face decît să prelungească agonia sistemului, electoratul ar fi decis, la 20 mai, că nu doreşte o schimbare dramatică, un plonjeu direct în apele democraţiei şi liberalismului. Rămîne de văzut cît de corecte au fost acele alegeri, în ce măsură ele exprimă situaţia reală. Personal, am mari rezerve faţă de validitatea scrutinului. Cabinetele străine s-au grăbit, însă, pe baza unor eşantioane, să dea absolvire puterii instalate, descurajînd astfel protestele dinăuntru, ale celor care observau cum se repetă de fapt strategii şi tactici prin care comuniştii îşi asiguraseră după război instrumentele puterii.

Un an de gestiune fesenistă e destul pentru a lăsa să se vadă că în pofida ideilor admise la început, sub presiunea străzii, şi menţinute **volens nolens** ca program, regimul „salvării naţionale" n-a luat nici o măsură decisivă pentru a stimula producţia, a spori cantitatea de mărfuri, a încuraja libera iniţiativă, singura susceptibilă să asigure ieşirea din marasmul economic. Motivele unei asemenea conduite sînt clare acum. Recrutată din sfera „nomenclaturii", întemeiată **ab initio** pe instrumentele coercitive ale vechiului regim, echipa de la conducere n-a fost în măsură a pune la lucru reformele de care ţara avea nevoie. Ea a tergiversat totul, la început pentru a-şi consolida poziţia, se vede, apoi pentru a nu stîrni nemulţumiri prea grave, aşa că astăzi ne aflăm într-o stare încă mai lamentabilă. Dorindu-se bine şi repede instalată, echipa în cauză a făcut tot posibilul să reducă opoziţia la ceva nesemnificativ, dacă nu să o distrugă total. A reuşit, judecînd după rezultatele scoase din urne, dar în felul acesta n-a făcut decît să mute dialogul din parlament în stradă, cum a sesizat deja un subtil comentator al fenomenului.

Există totuşi motive de optimism? Dacă există, ele trebuie căutate, oricît ar părea de straniu, în falimentul de sistem pe care comunismul îl trăieşte pretutindeni, în noul curs pe care lumea îl adoptă spre a obţine un echilibru mai bun, mai stabil, mai statornic. Spiritele lucide recunosc aceasta şi în inima imperiului sovietic, imperiu a cărui supravieţuire paradoxală se apropie de sfîrşit. Forţele conservatoare se opun şi acolo înnoirii de fond, cu speranţa că vor putea stăpîni astfel mai departe. Este o iluzie al cărei preţ diferă de la un stat la altul, însă care se plăteşte individual. Neşansa noastră a fost ca echipa de la vîrf, recrutată în bună măsură din sfera nomenclaturii, să nu priceapă că lumea se mişcă azi în altă direcţie şi că orice întîrziere, orice ocol, indiferent de motiv, costă. Orgoliul originalităţii **à tout prix** în materie costă enorm, căci îndrumă spre un eşec lamentabil. Azi ni se spune că e perimată monarhia constituţională, al cărei aport la crearea României moderne a fost totuşi esenţial şi care continuă să fie, în alte ţări, o formulă eficientă şi onorabilă. În acelaşi timp, se evocă „despotismul luminat" ca un posibil răspuns la nevoile clipei de faţă. Abia ieşiţi dintr-o dictatură idioată, ni se propune despotismul! E cel puţin o lipsă de imaginaţie, dacă nu de judecată sănătoasă, de elementară analiză a nevoilor noastre. Lucrurile acestea nu ştiu să fi fost discutate în parlament. Parlamentul îşi trece vremea abordînd chestiuni marginale, pe cînd cel de esenţă — apanaj al grupului restrîns ce ia hotărîrile — se amînă fără termen. Nu e greu de sesizat motivul acestei conduite. Paşii mărunţi, adaptarea din mers, în cadrul unui echivoc asumat ca regulă supremă, satisfacerea celor mai insistenţi sau mai rebarbativi în momente de maximă presiune ş.a. favorizează într-un sens puterea. Într-un sens, pentru că în altul, mai important poate, ea pierde cu siguranţă. Ea n-a reuşit pînă acum să obţină acea credibilitate, fără de care decizia electoratului se goleşte de conţinut. Un guvern poate fi legitim, de vreme ce a rezultat din alegeri mai mult sau mai puţin libere, în tot cazul admise ca atare, dar îşi pierde orice raţiune de a rămîne la putere dacă nu obţine şi creditul populaţiei. Nu se poate guverna fără credit decît cu instrumentele dictaturii. Dar nu e tocmai aceasta direcţia în care se îndreaptă actualii guvernanţi? Înţeleg prin aceasta nu doar executivul, ci întreg sistemul puterii, care n-a izbutit să articuleze, într-un an, nimic coerent. Din cînd în cînd, puterea dă vina pe opoziţie, pe factorii „destabilizării", uitînd că întîia şi cea mai gravă sursă de instabilitate e puterea însăşi, din moment ce n-a reuşit a dobîndi creditul societăţii şi nici n-a tras din aceasta concluzia firească, aceea a demisiei. Pînă acum, ea s-a prevalat cu aroganţă de hotărîrea electoratului, prefăcîndu-se a nu şti cum s-a obţinut acea hotărîre. A luat măsuri defensive, mai aspre chiar decît pe vremea odiosului şi a sinistrei. Preşedintele şi-a adjudecat, fără jenă, toate atributele pe care le avea „conducătorul". La o adică, aparatul represiv, iute pus pe picioare şi chiar răsplătit, menajat cu grijă, se află la locul său şi poate asigura exerciţiul puterii. Aşa se explică şi refuzul obstinat al acesteia de a intra în dialog cu cei care o contestă, cu tinerimea studioasă în primul rînd, cu intelectualitatea opozantă în al doilea. A venit rîndul muncitorimii. „Timişoara", cu toate că simbol al Revoluţiei însăşi, a putut fi blamată în parlament, iar foştii disidenţi, care s-au disociat la timp de putere, au fost supuşi unei campanii denigratoare de o meschinărie fără egal. „Alianţa civică", deşi nu intră în competiţia pentru putere, tinzînd numai să asigure un climat favorabil, să contribuie la formarea societăţii civile, se bucură de acelaşi tratament. Captivă a unei mentalităţi totalitariste, puterea nu suportă nici o alternativă reală. Dacă era silit să accepte pluralismul, admis pretutindeni, acesta trebuia redus la forme goale, ceea ce explică mulţimea de partide roind sub pulpana feseneului, dar neinteresate să articuleze o reală opoziţie. Să ne mirăm că omul simplu e încă atît de refractar la ideea de partid?

Nu e de aşteptat o schimbare semnificativă de atitudine decît pe seama radicalizării spiritului public. Aceasta înseamnă, desigur, nu numai o conştiinţă civică mai înaltă, dar şi organizarea protestului ţinînd seama de realităţile noastre, adică de marea inerţie socială pe care ne-a adus-o dictatura şi de nevoia, totuşi, de a institui noi solidarităţi în biata noastră lume. Iar un protest eficace, în faţa căruia puterea să nu mai poată sta surdă şi mută, presupune crearea unei atitudini civice la nivel popular, adică efort organizat, sistematic, de eliminare a blocajelor dintre nivele, de instituire a dialogului social. „Înapoi la Haret!", scriam undeva, mai demult, cu gîndul tocmai la nevoia de a pune la lucru metode simple de comunicare, persuasiune şi iniţiativă. Este un îndemn perfect actual, căci se întemeiază pe observarea unor realităţi etnopsihologice care nu se modifică de la o clipă la alta.

Al. ZUB

Homo fesenisticus

Față în față cu presa liberă

S-au micșorat, oricine își poate da seama, teancurile de gazete care înviorau cît de cît străzile noastre dominate de un cenușiu al dezolării și al descumpănirii. Unii răsuflă ușurați, de parcă ar scăpa în fine, de un stres. Și-au potolit oarecum curiozitatea și apoi, nu-i așa, foile ce continuă să apară, să supraviețuiască, se arată a fi din ce în ce mai sărace în senzații. Iar senzațiile cîte sînt, se cam repetă. Jigniri, ca la margine de tîrg, se mai găsesc, insinuări, destule, cu toate că într-un registru cam invariabil, calomnii, berechet, dar nicăieri ca într-un violent hebdomadar care se zbate pentru securitatea noastră. O tevatură de care, fesenist să fii și tot te sastisești.

Acum, gata ajunge! De ce ar fi nevoie de atîtea și atîtea mîzgăleli? Mai oțărîndu-se, mai zeflemisind, are și ignorantul un cuvînt de spus. O carte acolo, treacă-meargă, nu prea solicitantă nici aceea, dar hai să fim serioși cu toată această presă cronofagă și gîlcevitoare și, iertați de vorba proastă, destabilizatoare. Lasă că zăpăcește și incită lumea, dar face și jocul unor puteri străine. Asta i s-a turnat în urechea clăpăugă, asta gîsguiește ipochimenul și, rumegîndu-și iritarea ori satisfacția piezișă, trece mai departe. Că tot nu pare un reflexiv, măcar de s-ar duce să muncească! Chiar, încotro s-o fi îndreptînd? Probabil spre acel colț, de liniște zîmbitoare unde poate să nu gîndească în voie.

Să-l lăsăm să se piardă pe cărările obscurității la care rîvnește și să facem un scurt popas dinaintea zeloșilor vînzători de jurnale care, nu știu dacă știți, la București (poate și în alte locuri) își spun „ziariști". Judecînd după pîlcurile de cetățeni care nu se „disipează" cu una-cu două, oferta se dovedește a fi încă tentantă. Scotocindu-se în punguța cu doi bani, cumpără fiecare după cum i-i rostul. Vorba ceea: spune-mi ce ziar preferi, ca să-ți spun (cu) cine ești. Surprinzător, sau poate nu, picanteriile erotice, și cu și fără inițieri în dubioasele mistere de contorsiune orientală, nu au cine știe ce căutare și, în orice caz, nu fac față concurenței cu publicațiile de scandal (un titlu grăitor: „Homo scandalum", cu participarea vulgară pînă la obscenitate a Floricăi Mitroi). E și acesta un semn al vremilor sub care sîntem.

Pînă să aruncăm o privire în hățișul de articole, pamflete, interviuri din presa de partid și mai ales din aceea independentă, n-ar strica să fixăm într-un stop-cadru o varietate răspîndită a „elementului" receptor — cititorul naiv, cu subspeciile lui: lăcrămosul slab de înger și ageamiul cu harțag. Nu se confundă neapărat cu prostănacul. Dar, ca și acela, urmaș pitoresc și nu prea al lui Conu Leonida, personajul nostru ia de bune toate cancanurile, toate zvonurile, toate bazaconiile țîșnite de sub pana veninoasă și imundă a unor impostori roși de complexe nu chiar atît de bine ascunse și aservind cu zel interese nu chiar atît de obscure. Niște șnapani, dar cît rău sînt în stare să facă! Agenți patogeni agresînd un organism, organismul social, debilitat și lipsit, după cum s-ar părea, de anticorpii necesari. Epidemiile izbucnesc ușor și sînt virulente. Credulitatea, o boală a copilăriei prea firavei noastre democrații.

Gazetărie de soi otrăvitor, aceea care întinde coarda la limite inacceptabile. Cu vervă, fără vervă, tartorii nu-și fac scrupule, calomniind, calomniind, convinși că, după o veche tactică, azi așa, săptămîna viitoare tot așa, ceva tot rămîne pe biet cortexul simplu și neștiutor. Nici nu trebuie un condei prea grozav ca să sucești mințile unor inocenți care se izbăvesc anevoie de un infantilism altminteri explicabil. O dată ce și-au format ei o părere, cît ar fi de aberantă, s-a terminat! Nu le-o poți schimba, sau bătîr nuanța, nici cu o mie și unu de argumente. E o înțepenire în nonsens care face dificilă comunicarea.

Putem avea, pînă la un punct, înțelegere pentru aceste suflete în derută. Dar, altfel, nimeni și nimic nu scuză manifestările de agresivitate ale pînă mai ieri pașnicului, modestului truditor care buimăcit de cîte aude, de bîrfelile, de perfidiile în trombă, surescitat de parșivele campanii ale activiștilor de pînă mai dăunăzi, ajunge să-și blameze, și cu ce vehemență proletară!, scriitorii pe care pînă la revolta din decembrie, măcar din auzite, îi respecta. Ar face și o poteră, mai știi, dacă i s-ar sugera. Mahalaua nemuritoare... Hăpăind minciunile și infamiile ce li se servesc, acești „oameni de bine", pensionari și gospodine poate că de treabă la ei în cartier, se metamorfozează de nu-i mai recunoști îmbrobodiți cu o întristătoare ușurință, ei se indignează „justițiar" ori intră într-o panică nătîngă, vădind un extremism al reacției primare în care mocnește o iminență de rinocerită. Imaturitate. Incultură. Nerozie. Dar, dacă gregarioții se poartă cum se poartă, vina este și a cinicului sforar fie el omul politic lipsit de scrupule și ahtiat de putere sau jurnalistul priceput în a trage... bărbi.

E un lucru foarte trist. Păcat! Unde, în ce țară se mai întîmplă una ca asta? O societate care își hulește intelectualii, mai tineri (la studenți mă gîndesc) sau mai vîrstnici, se osîndește singură la stagnare, la involuție, la o penibilă dăinuire în comunism. La el de adevărat este și că oamenii de condei, renunțînd la aroganță și, la alte ifose și utopii, s-ar cuveni să-și acomodeze mesajul și maniera în funcție de receptivitatea partenerului ce le-a fost hărăzit. Să caute să intre, atît cît se poate în dialog. Altfel, există riscul ca ruptura să se mărească, să se cronicizeze. Iar discordia, cui servește oare?... Cred totuși că, atunci cînd duhul rău care ne bîntuie va pieri, lăsînd o dîră de stînjeneală și de căință, concetățeanul nostru, astăzi întărîtat și suspicios va reveni la sentimente mai bune. Așa ar fi normal, dar pînă atunci se vede că încă avem de așteptat.

Deocamdată, străbatem un anotimp dificil, un interval dramatic. Nimic trandafiriu — ar fi o „minciună în fals". Un ianuarie posomorît și incert își poartă negurile, acum cînd scriu, ca pe o metaforă a stării noastre lăuntrice. Presa este de bună seamă, o oglindă, cît fidelă, cît deformantă, a acestor trăiri. În viața de zi cu zi, încruntarea umbrește surîsul. E drept că și zîmbetul, mai ales dacă e continuu, poate deveni stînjenitor. Cum să ai, adică, euforia mizeriei? Asta nu, luciditate!... Chiar și numai lectura ziarelor îți provoacă adesea o stare de crispare. Te deprimă. Te agasează. Te descumpănește. Dar, dacă ne gîndim la senzaționala ediție-farsă a „Scînteii" pregătită de ingenioșii tineri de la „Cațavencu" și la alte numere scoase de ei, ne mai destindem căci, iată, umorul, în pofida atîtor mizerii, își ia cu brio, cu un original aplomb revanșa. Un semn că bunul-simț și libertatea de spirit își au, fie și în vremuri de cumpănă, șansa lor.

Florin FAIFER

Telectualul român

Polemica iscată între redutabilii Alina Mungiu și Sorin Dumitrescu în „22" se arată a fi deosebit de utilă. Și aceasta nu atît pentru perfecta sa civilitate, rară în presa noastră post decembristă (excepție face „strîmba" d-lui Dumitrescu: „Erați la București în decembrie sau în dulcele tîrg al Ieșilor?: — o întrebare care, pare-mi-se, vrea să sugereze un Iași apatic, incapabil de a săvîrși revolte. Să știe domnia sa că la Iași a existat o mișcare ilegală organizată, că printre altele, s-au împrăștiat manifeste, că s-a încercat o demonstrație pe 14 decembrie '89 — deci înainte de Timișoara — și că după Decembrie această mișcare, avînd o conducere de intelectuali, s-a pulverizat poate tocmai datorită unei lipse majore pe care încercăm s-o relevăm mai jos.

Nu mai trebuie demonstrat că între intelectualitate și mase a apărut o ruptură. Mai bine spus s-a adîncit pentru că a existat dintotdeauna. Berdiaev chiar a descifrat în slăbiciunea „intelighenției", care nu a știut să se apropie de mase și care s-a adresat unei „etnii fictive", succesul comunismului în Rusia.

Intelectualul român nu face excepție. E un domn serios, miop (nu vede la doi pași) care poartă ochelari cu multe dioptrii pentru întrezărirea esenței metafizice. E un om cu o cultură vastă, bazată pe video și tele (de aici și denumirea de „telectual"). De asemenea, e demonstrat, acest domn citește toate prefețele și postfețele, motiv pentru care îi tratează de la egal la egal pe Dostoievski (Feodor Mihailovici) și Dolângă (Petre Novac). De obicei tace. Ca să vorbească a trebuit să meargă în exil sau... la gherlă; e drept că puțini au vorbit.

Și iacătă, acuma are dreptul de a face politică. Copăcel-copăcel, prinde a se interesa, ba de țărăniști și de Majestatea Sa, ba de piața liberă și de privatizare. Cu alte cuvinte, e nevoie să se implice — cum se zicea odată — în cetate ori, mai degrabă, în Babel(onia) asta. Și îi vine greu acum, cînd a fost înțărcat de la țîța culturii. El cu asta era învățat, precum purcelușii orbeți cînd dau cu botul înainte pînă prind sfîrcul: și sug, și sug... Și uiteașa sugea țîța dulce a culturii, se înneca cu Orwel, se desfăta cu Sabato, diseca Capriciile lui Goya, în timp ce Anul 1984 era la noi. Societățile orbilor erau la noi, atrocitățile goyești erau la Timișoara și-n alte locuri de la noi. Însă el, îndulcit de cultură, se conducea după vorba marelui Will: „In the mold strickness, on broken everybody" (*King Lear*, III, 5) sau, mai pe românește zis: țara arde și baba se piaptănă. Acum a rămas ca țîncii mofturoși cu degetul în gură: cum să faci politică? Nu e destul lăpticul culturii și omul nostru e puțintel turmentat: eu pentru cine votez?... E drept că și cei în stare de ebrietate „sug", dar licorile politicii sînt mai tari. Telectualul nostru, învățat cu metafizica în papuci de casă, îi vine greu. Și sînt atîtea probleme... De ce pîinea e veche, dacă-i proaspătă, de ce e proaspătă și, dacă-i bună, de ce nu e sortiment diversificat și, dacă-i diversificat, de ce vînzătoarea nu-și taie unghiile și, dacă-și taie unghiile, de ce?... de ce?... E teribil de greu, monșer, pentru el, înzestrat cu melancolia metafizicii. Dar tot învățul are și dezvăț.

Ce i-ar trebui deci intelectualului ca să facă politică? Ni se pare că la cele patru motive pentru care merită să faci cultură pe care le invoca Constantin Noica (apud Andrei Pleșu — *Minima moralia*) se pot adăuga alte patru complementare, pentru care merită să faci politică.

Mai întîi, cultura este singura sursă certă a bucuriei permanente; chiar și tristețile omului pot fi salvate prin spirit. În acest caz, politica poate interveni atunci cînd apare euforia exacerbată a culturii, coborîndu-te în imediat, făcîndu-te atent și la dramele proximității. În felul acesta, rostul omului pe pămînt se împlinește: nu numai a trage un zîmbet satisfăcut și apoi a dispărea în neant, ci înainte de acest din urmă lucru, a participa la viață, a încerca să amelioreze cele ale vieții.

Al doilea, cultura e o formă de maturitate a spiritului, ea scoate lumea din minor, trage totul în sus, într-o ordine mai înaltă. Poate avea aici politica vreun rol? Da, asociată la cultură, politica poate păstra firescul lucrurilor atunci cînd cultura amenință să năpădească viața cu prea multă mediere.

Al treilea, cultura e o instanță care aduce libertatea, însă aceasta poate fi o capcană prin suspensia rigorii morale, prin dezordine etică. O bună orientare a libertății o poate da politica, dacă și aceasta din urmă va ști să se ferească de determinări stînjenitoare (ideologii, religii rigide).

În sfîrșit — spune Noica prin Pleșu — cultura e o formă de igienă a spiritului. Așa e. Însă aceeași curățare oferită de cultură pentru cel ce vrea să-și onoreze umanitatea o poate face și politica. Prin trecerea purgatoriului politicii te poți curăța, te poți, în final, umaniza. Politica poate aduce o cauterizare a spiritului echivalentă igienei aduse de cultură.

Dar cum trebuie să i te adresezi astăzi, „poporului lui Caragiale?" Desigur, nu oferindu-i întîi o platformă economică viabilă și apoi umblîndu-i pe la „disponibilitățile" sale metafizice ca la un motor uzat. Acesta e un mod comunist de a trata lucrurile.

Ca să-l dezmorțească și să-l pună la treabă intelectualul trebuie să procedeze precum Popa Tanda: să facă el însuși politică. Și s-o facă bine, nu numai prin declarații și ambiguități. Vladimir Soloviov părintele spiritual al mai sus pomenitului Berdiaev obișnuia să scrie, în afară de lucrările sale de filosofie, și articole de popularizare. Se simțea dator să facă asa ceva. Compara această muncă plictisitoare dar necesară cu slujirea în mănăstire a unui frate întru spirit obligat să măture gunoiul din curtea mănăstirii.

Există nenumărate fapte omenești cotidiene, cenușii, care amintesc această măturare a gunoiului. Dar cînd în modestul frate fuzionează aceste fapte cenușii cu sentimentul iubirii neprecupețite de Dumnezeu, de patrie sau pur și simplu de oameni, el înfăptuiește ceva nemuritor.

Aceasta ni se pare a fi singura cale de a elimina autismul istoric al intelectualului român, fie el de la Alianța Civică ori — vai! — de la revista „22". Aceasta este calea și pentru domnul Gabriel Liiceanu care nu și-a asumat, precum Havel, un mare risc și pentru alți intelectuali care scriu la „OPERA", viața preferindu-li-se printre degete.

Dar ce este acest articol decît o frumoasă iluzie de telectual comunicînd cu alți telectuali? Și totuși...

Radu PARPAUȚA

cronica literară

Parfumul de mahala al poeziei

Povestea volumului de poezii al lui Florin Iaru — o versiune a ei, bineînțeles — am aflat-o într-o zi toridă de vară, printre teancurile prăfuite din subsolul Cărții Românești. Aici se îmbătau cu fum de tutun, reverii și glume amare mai mulți optzeciști. Aveam o poziție privilegiată, adică rămăsesem într-un colț să privesc pentru că, oricum, discuția devenise prea „serioasă". Dar să povestesc: volumul fusese respins de cenzura care — se pare — intrase în panică numai dînd cu ochii de titlu: *Înnebunesc și-mi pare rău.* Se putea să le facă „don' Florin" așa ceva?; întîi nebunia, inadmisibilă în cea mai bună dintre lumi, pe urmă — culmea! — și părerea de rău. Nici o variantă complet contradictorie — *Înnebunesc și-mi pare bine* — nu le-a fost pe plac. Așa încît s-a așteptat pînă în '90.

Avînd acum volumul în mînă, am stat și m-am gîndit că, dacă ar fi apărut cu un an mai înainte, fie într-o formă „remaniată" sau total schilodită, chiar în versiune „prescurtată" — așa, o broșurică străvezie — deci, dacă întîmplarea s-ar fi produs, autorul ar fi avut parte numai de cronici elogioase (exceptînd, desigur, cronicarii de partid). Dar ce spun eu? Incendiare de-a binelea! Chiar dacă ar fi fost un exercițiu de maximă virtuozitate descoperirea lui Florin Iaru printre ruinele volumului complet distrus. Dacă s-ar fi întîmplat așa, nimic deosebit: numai povestea titlului — să recunoaștem, excelent — ar fi entuziasmat, cîștigînd admirația necondiționată. Dacă s-ar fi întîmplat invers, iar ar fi fost ceva obișnuit: orice voce ridicată împotrivă fiind automat inclusă în corul lui V.C. Tudor. Mulți și-ar fi înghițit observațiile pentru a nu suporta comparații cu deținătorii „monopolului critic". Să nu se înțeleagă greșit: n-am de gînd să neg meritele reale ale cărții — ba chiar dimpotrivă! — însă nu mă pot opri să nu observ că — acum un an — legenda ar fi compensat orice eventuale scăderi, contînd mai mult chiar decît toate meritele.

Ce s-ar întîmpla astăzi dacă neînsemnatul cititor ar îndrăzni să critice? Nu puține voci s-ar ridica împotrivă-i, considerîndu-l un descendent direct din Săptămîna — pardon! — **România Mare.** Dar să las la o parte întrebările mele și nedumeririle despre împrejurările ițirii generației '90, să nu mă mai mir cum este în stare Florin Iaru să invidieze „tinerețea" unora dintre întîrziații de acolo. Doar știu cît de șugubăț e poetul! Să deschid mai bine volumul de poezii

În poemele lui Florin Iaru supraviețuiește nestingherită trăncăneala caragialiană. Teleleicile, mitocanii, damele și codoșii îi colonizează poezia aducînd cu ei mirosul de mahala, ecourile păruielilor, împestrițarea, îndrăzneala și promiscuitatea. Bîlbîielile și fandaxiile lor sînt zgomotul de fond care va sublinia sau chiar va acoperi pe alocuri vocea poetului. Intervențiile lor anonime, neașteptate, scurte, ilogice, repetitive, vor puncta delirul amplu al poeziei. Un Gore Pirgu ar fi putut să se plimbe liniștit pe aici, cu mînecile suflecate, lansîndu-și „panseurile" mai deocheate, în vreme ce au-urile și oh-urile cîntecelor de inimă albastră iar fi mîngîiat timpanele. Iar Iarul moștenește, de fapt, plăcerea de a vorbi, voluptatea de a-și da drumul la gură, mîncărimea de limbă muntenească și teribilismul caracteristic. Nimic nu-i este interzis: literatura i se pare un spațiu destul de agreabil, unde poate rătăci în voie, unde poate plonja, îndrăznind să aducă și mîlul la suprafață. Pastișa și parodia îi sînt la îndemînă, dragi amîndouă, tînguirea și invectiva se amestecă și se suportă. Nici o clipă nu-l părăsește încrederea în propria-i valoare și, mai ales, nu-i scade apetitul verbal. Rică Venturiano îi face amical cu ochiul, iar Mița i se destăinuie cu sinceritatea-i obișnuită. Între fanteziile culinare și histrionismul de tip minulescian nimic nu i se pare de nestrăbătut, versul său vorace înghițind inflexiuni și meditații străine. După cum înghite și toate imaginile posibile sau imposibile, deliruri ale ochiului și ale minții. Unde e sublima ordine de altădată? Unde sînt înghețata „liniște" a scriitorului și nevinovata plăcere a cititorului? În sfîrșit, nebunia reprimată explodează, aruncînd deasupra capetelor frînturile unei lumi închise, mațele limbii de lemn și cioburi din metaforele altora. Poezia devine un tărîm palpabil, o feminitate incertă și atrăgătoare, o fufă urmărită îndelung, pentru posesia căreia orice mijloace sînt bune. Mîna febrilă o atinge, o pipăie, o stoarce de metaforele resimțite ca niște bucăți de carne. De fapt, „personajul" principal al acestor poeme este gura care înghite, vomită, mușcă, face grimase comice și obscene, maculează, scuipă și aspiră realitatea, o dezechilibrează cu vocea-i stridentă: **„În autobuz, o gură se plimba pe față gata să-și ia zborul / La masă, o altă gură se întindea lung, lua forma mîncării /** (fetele crescute la școală în curînd au emoții) / **Dezvoltată-n ureche, o gură nouă vindea** dedesubturi cu altceva... / Guri strînse cu ușa aspirau părul tău neauzit / se-nfuriau, goleau pahare, mușcau neveste, copii, sforăiau / O gură chiar se strecura furtunos pe țeavă cu cîntece populare / Ajunsesem de iubirea ta numai cu lele și tra la la." Aceasta este zeița lumii în care ne va arunca imaginația debordantă și vinovată a autorului și — în același timp — esența sa. Este întunericul din care ies frazele nevrotice, împerecherile neașteptate, chiar silite, dar și hăul unde se prăbușesc toate. Este începutul și sfîrșitul spunerii, locul devorării, dar și al nașterii. De altfel, în acest spațiu dilatat, spart, disecat de un creier obosit, singura trăire posibilă este cea verbală. Pînă și lucrurile sînt doar cuvinte acoperite de o pojghiță aparent materială, supuse tuturor capriciilor cuvîntării. Nimic nu mai contează: odată ce gura poate slobozi vorbe frînte, repetate, chiar inventate, lumea există. Orice poem proliferează aproape inconștient, avînd libertatea dicteului, își dorește să fie viu și reușește să fie tot atît de viu cît și o tumoare. Realitatea însăși se transformă într-un text obosit sau pulsînd, compus de o memorie atacată, în plin delir

Caragiale — s-a spus — anunța aneantizarea prin multiplicarea cuvintelor, prin degenerarea limbajului; descendentul caragialean Iaru s-a instalat într-o lume care deja a cunoscut ruperea totală a echilibrului, acolo unde sigură e doar bălăceala în cuvintele ce împing realitatea de la spate, aruncînd-o în haos. Hăul cu dinți al gurii. Lumea se dezmembrează, vorbirea însăși ajunge un fel de digestie prelungită. *Foamea de cuvînt* este degradată, textul compus pe seama unui asemenea instinct primar este unul obsesional, atins — se pare — de nebunie. Cel care înnebunește are nevoie de îngrămădirea de obiecte, de „sosul lor picant". Își imaginează poezia ca pe un viol, o agresare descrisă în toate amănuntele ei fizice — dorită, desigur, metafizică! —, o spargere a limbajului, a obișnuitului vorbirii care ar trebui să se rușineze acum de sintaxa-i stabilă: „Cuvintele dădeau tîrcoale nebuniei de zi cu zi / Ospiciul mă refuza cu politeță: nu e cazul... / Să mă-nțelegi poem al meu scris cu mînie și fiere! / Care să mă-nțelegi, foaie albă de hîrtie violată cu / amintiri provinciale." Gîfîiala, oprirea, împroșcare cu imagini erotizate, ca și cu propriul lichid, imaginea unor scenarii obsesive trebuie să devină materia versurilor voit sălbatice, contestatoare și, parcă, scăpate de sub control. Dar, în ciuda teoretizării „slobozirii" prin cuvînt, a trîmbițării flatantei „scrieri falice" — care îl umple de bucurie pe poet, mîngîindu-i complexele — în ciuda plăcerii de a vizualiza toate detaliile unui posibil viol, trivialitățile, excesele nu sînt întotdeauna justificate poetic. Perversitatea autocontemplării este egalată poate doar de nemăsurata încredere în propriile capacități poetice. Bruscarea, punerea cititorului într-o poziție „vinovată", dezbărarea de obișnuințe, șocarea devin mobilul esențial, mai mult decît poezia. „Sindromul" este cînd tragic, cînd mimat de cel deprins cu vorbăria.

Și, totuși, Florin Iaru se consideră a fi și un bacovian. Este chiar, în măsura în care neuroastenia „plumbului" nu-i rămîne străină și reușește să continue ritualurile începute de Bacovia, intrînd în lumea-i lipsită de sens, bucurîndu-se de macabrul sugerat, de erotismul aberant, aflat în impas. Fie chiar și prin revărsarea în lucruri, prin simularea pierderii identității, prin erotizarea excesivă a universului haotic: „O față de masă îmi surîdea drapată, lăsată / ca un sîn pe mobil... / Alergam / Sfîșîietor de frumos pe sub o piele străină / închipuind / un peisaj după bătălie..." Îi rămîne fidel și prin încercarea de a înlocui tăcerea sau rîsul „în hî în ha" cu golul dat de mulțimea cuvintelor dezordonate, prin ipohondria neascunsă nici o clipă. Își joacă nebunia, și-o dramatizează, și-o iubește pentru că — știe foarte bine — e o cheie potrivită. Dar nu-i va ajunge numai atît: îl va părăsi pe delirantul Bacovia, împopoțonîndu-se cu limbajul baroc, artificial al unui Nichita Stănescu. Versurile i se schematizează, ascunzînd jocuri facile, ingeniozități de stil destul de sterile. Suflul poeziei pare să mai slăbească, repetarea unei scheme ce-a fost conștientizată este adesea evidentă. La aceasta se mai adaugă și nerăbdarea poetului care-și trage cititorul de mînecă, încercînd să-l facă sensibil la tehnica sa nemaipomenită: „Stai, cititor / Stai și observă, te rog / sinceritatea spaimei mele / mecanice." Deși, poate, nu mai era necesar, pentru că fragmente explicative au fost presărate cu dărnicie, peste tot. Pînă la urmă, autorul reușește să obțină rezultatul la care — declara într-un interviu — se aștepta: atrage, hipnotizează poate pentru o vreme, însă s-ar putea să nu placă. Chiar și efectul voit fulminant al dezvăluirii obsesiilor are tendințe să se mai tocească; urîtul, obscenul — în cantitate prea mare — încetează să mai semnifice poetic.

Gabriela GAVRID

Florin Iaru, *Înnebunesc și-mi pare rău,* Editura Cartea Românească, 1990.

clipele vieții

Iarnă, melancolie, frig, Dan Laurențiu, Dan Grigore, Grieg

E prima mea iarnă în țară, în Iași, după zece ani. O melancolie violentă apasă pe Casa Junimii, și primul lucru pe care l'am văzut când singur, am suit pe aleea de sub vechii arbori, a fost o stea roșie mare, o pentagramă comunistă. Și într'adevăr, Prințul Pentagramei pare să'și fi băgat coada, căci în ciuda celor mai bune intenții și planuri, aniversarea Eminescu la Junimea a fost mediocră și insignifiantă. O amorțeală, o înțepeneală, ca un falset care evocă și invocă reacții neașteptate, grotești sau abisale...

Dar iarna avansează, și a doua seară o ceată de vechi prieteni ne-am dus la Filarmonică: era de asemeni prima oară în zece ani când intram în mica Notre-Dame.

Există un fel de confrerie a celor care vin cu regularitate la concert: te aștepți să'i revezi de fiecare dată — oameni din zone atît de felurite ale vieții încât nimic altceva comun nu pare a fi posibil între ei Dar acolo, în așteptare și în muzică se naște un soi ciudat și discret de comuniune, care se desface până la data viitoare...

Sala arhiplină, dar dintre cei odinioară mai apropiați, destui lipsesc, „n'au putut veni seara asta". Doctorul Felix, George Rodi-Foca, Zeman, Pautza...

Programul, extrem de bine conceput, a fost: **In memoriam,** de Alexandru Pașcanu, **Concertul în la minor pentru pian și orchestră,** de Edvard Grieg, **Tablouri dintr'o expoziție,** de M. Mussorgsky. Dirijor, Aurel Niculescu, solist, Dan Grigore.

Aurel Niculescu, despre a cărui excelență dirijorală am avut plăcerea să scriu și altă dată, pare să nu fi îmbătrânit de loc în ultimii zece ani. Într-adevăr, scânteietor, cu o baghetă resolută, D-sa a condus orchestra (întinerită și receptivă) pe căile spiralate ale acestei meditațiuni muzicale care este **In Memoriam.** Așa am redescoperit această piesă pentru orchestră de Alexandru Pașcanu (neuitat și ca profesor, îmi spun unii dintre foștii săi elevi) — reflexiune, aducere aminte, reculegere și energie totodată. E prima dată în multe luni, aud, când o piesă românească deschide concertul; dirijorul e scos la aplauze, chiar și Eugen Andoni și Val Gheorghiu, spirite universaliste și cosmopolite mai degrabă decât locale și tradiționale, par să aprobe. Dan Lauretiu însă, așteaptă pe Dan Grigore

Nu am fost niciodată în Norvegia, patria lui Edvard Grieg, dar intenționez să mă duc. (De îndată ce leul va deveni convertibil). Sau, poate, e mai bine să'mi pătrez imaginea fabuloasă despre acel târâm al vikingilor deveniți romantici.. regat de elfi și de silfide fugărindu-se'n poienile ascunse dintre fiorduri...

Ce să spun despre Dan Grigore? Acest zdrahon de o sensibilitate ucigașă? S'a dezlănțuit puternic și impetuos, nu fără saturniene presimțiri ale melancoliei lăcrimoase care pândea ca o capcană în partea a doua. Și din care el a ieșit cu o superbă cadență leonină — „din lacrimi Universul se reface".

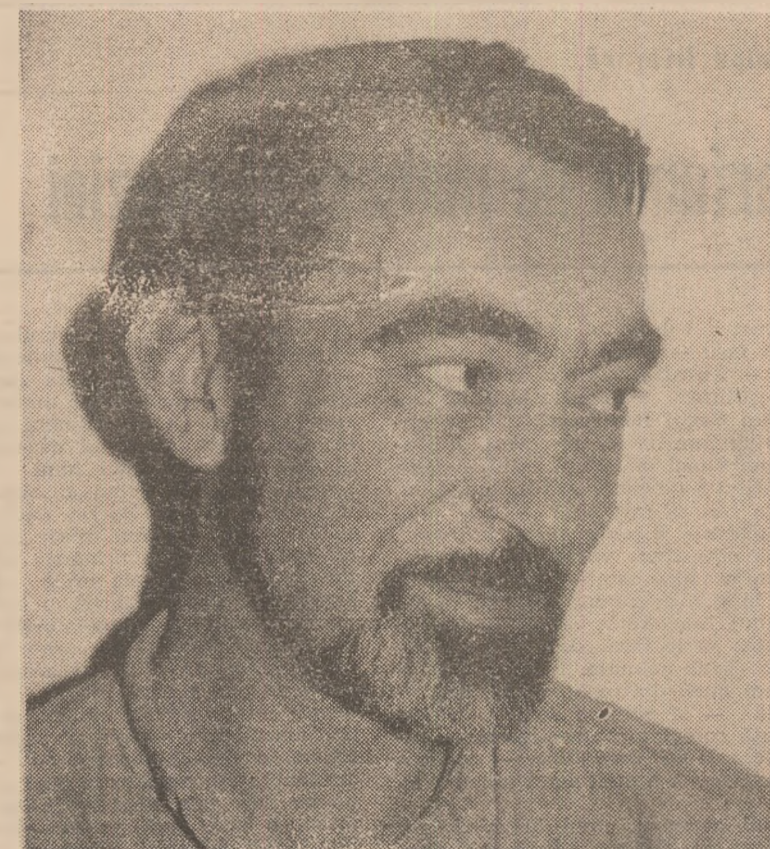
După aceste experiențe inițiatice, purificat și înălțat, solistul a acces la parte a treia, unde pianul a devenit un instrument de rugăciune ex profundis. Uitată grija zilei, a iernii, uitate slăbiciunea și defectul. Un dans apoteotic, vitalitate fără răgaz, eroii Sagăi celebrând în absolut.

Două bisuri, tot romantice (Chopin și Rahmaninov), de o mare dificultate interpretativă, au pus din nou în evidență (ori ca să nu ne lase să uităm) eminența pianistică a solistului. El este unic fără îndoială, și dacă de la Dinu Lipatti (care iubea în mod special Concertul în la minor de Grieg) și până la Dan Grigore s'a schimbat ceva în modul de a aborda acest concert, nu văd ce se va putea face după Dan Grigore. Probabil „Dan Grigore după Dan Grigore".

Mihai URSACHI

P.S. La concert nu au fost văzuți (fizic) D-na Cella Delavrancea și M.S. Regele Norvegiei.

Mă întreb dacă nu cumva domnul Măgureanu pregătește rechemarea regelui la tron

● Liviu Antonesei in dialog cu
MIRCEA IORGULESCU ●

(Continuare din numărul trecut)

In principiu, Dl. Măgureanu este monarhist !

— Mai aproape de noi ! Mai ales că subteranele există ! Și, de altfel, Domnule Antonesei, de la Paris, am fost destul de încîntat în momentul în care am văzut că televiziunea română, pe vremea aceea liberă, prezenta centre de ascultare, mijloace de înregistrare a convorbirilor telefonice și niște subterane propriu-zise. Dar observatorii din Occident au putut remarca, de pildă, că erau prezentate mereu aceleași imagini, de la aceeași centrală de ascultare și nu de la mai multe. Iar acum, după zece luni de la aceste dezvăluiri senzaționale, care erau destul de trucate, nici măcar despre acestea nu se mai vorbește. Ar fi interesantă, dacă se poate face, o anchetă în legătură cu toate centrele de ascultare din țară. Dl. Măgureanu, în mai multe intervenții publice, se referea la dificultatea de a se pune la dispoziția publicului listele de informatori, dosarele **Securității** ș.m.d. Această problemă se pune peste tot în Est și probabil că este, într-o oarecare măsură, periculos să se pună aceste liste la dispoziție...

— Ca să nu dea ocazii la răzbunări ?

— Exact. S-ar putea provoca niște grave tulburări sociale. Întrebarea este însă...

— În ce măsură lipsa lor nu provoacă alte tulburări ? Mai ales că informatorii pot fi „folosiți" în continuare

— Da, dar nu numai asta. E de luat în considerare și asta. Dar mă întreb în ce măsură explicația D-lui Măgureanu nu acoperă, în realitate altceva. Pentru că una din caracteristicile gîndirii de tip comunist este să dea explicații plauzibile la situații complet neplauzibile.

— Sau chiar la fapte reprobabile !

— Sau unor fapte reprobabile. Pentru că, iată, tot din intervențiile D-lui Măgureanu, am aflat nu fără plăcere că D-sa s-ar conduce după principiile existente în **Constituția** din 1923 Or această constituție a României este a unei monarhii constituționale. Deci, în principiu, D-l Virgil Măgureanu, șeful **Serviciului Român de Informații**, acceptă că România este **de jure**, de drept, o monarhie constituțională ! Mă întreb dacă nu cumva Dl. Măgureanu, în calitatea — secretă de astă dată — de șef al respectivului serviciu, nu vizează chiar o rechemare a Regelui la locul pe care, de drept, îl deține ! De altminteri, există o curiozitate în materie de drept politic românesc. Anume că, simțindu-se probabil atît de stăpîni pe situație, o situație marcată de prezența trupelor sovietice și a celebrului Vișinski, comuniștii români au uitat să... să...

Președintele s-a instalat în Palatul regal

— Să abolească „Constituția din 1923", reinstaurată în septembrie 1944 ?

— Exact. Iată, deci, că prin abolirea constituțiilor comuniste, Dl. Virgil Măgureanu are dreptate, spuneam mai înainte că este un fin politolog, deci are dreptate, într-adevăr **Constituția din 1923** este constituția în vigoare din România. Dar trebuie să ne întrebăm dacă Dl. Măgureanu își asumă toate consecințele care decurg din această afirmație ! Sper să nu trimită vreo doi bătăuși să se ocupe de mine !

— Am impresia că nu acesta e stilul Domniei Sale. Cel puțin nu în străinătate !

— Să sperăm, să sperăm...

— Dar să revin la subiect. În urma acestei situații de drept, România se află în curioasa postură a unei monarhii constituționale cu Regele în exil și cu un președinte ales !

— Da, domnule Antonesei, dar e un președinte care s-a instalat în fostul palat regal de la Cotroceni !

— De acord ! Domnule Iorgulescu, vreau să îndrept acum discuția pe o albie mai personală. Pînă acum un an și jumătate, în România erați cunoscut ca un istoric și un critic literar, dar acum sîntem, în oarecare măsură, surprinși să descoperim un comentator politic foarte avizat. Și atunci eu vă întreb : există fapte în biografia Dumneavoastră care să fi anunțat acest tip de evoluție ? Și, poate mai brutal, vă mai întreb : ce vă considerați în momentul de față ? Un scriitor sau un jurnalist ? Un scriitor român în exil sau un jurnalist francez (și) de expresie română ?

— Întrebarea este foarte directă și este genul pe care-l agreez în materie de interviuri. Foarte pe scurt, mă consider un intelectual român care, în momentul de față, adecvîndu-se la realitate, face jurnalistică politică. Înțeleg că pentru unii din confrații mei din țară această evoluție este surprinzătoare. Aș mai adăuga că nu mă consider nici măcar în exil, mă consider un român care trăiește la Paris, cum m-am considerat și în august 1989, cînd nu m-am mai putut întoarce în țară. Aveam sentimentul că mă întorc într-o pușcărie și n-am rezistat, a fost un fel de ruptură lăuntrică. Nu m-am considerat, deci, nici atunci în exil și cred că una dintre cele mai îngrozitoare prejudecăți pe care regimul comunist din România le-a sădit în mintea oamenilor a fost aceea că a fi român și a locui în România sau în Australia înseamnă, de fapt, altceva...

M-am trezit politic cînd am început să scriu cărți

— Domnule Iorgulescu, dar mai întrebasem ceva..

— Da. În legătură cu eventuala surpriză a confraților noștri literați din România, provocată de ceea ce fac eu ca jurnalist politic, mi-aș îngădui să cred că au fost la fel de neatenți la mine ca și forurile „competente" de pe vremea regimului Ceaușescu. Este adevărat că aventura politică a conștiinței mele — parafrazez o cunoscută formulă — a început destul de tîrziu, cînd am început să scriu cărți. Nu am fost precoce, decît în sensul unui interes pentru politic existent în copilărie și, probabil, explicabil prin faptul că m-am născut într-o familie de podgoreni din Prahova, iar acolo unde m-am născut exista atunci, la sfîrșitul anilor '40, un foarte viu interes pentru politică Erau țărani dar țărani podgoreni, erau abonați la ziare, discutau politică, oarecum în spiritul **Moromeților**, dar cu mare pasiune. Acest interes pentru politică a dispărut odată cu instaurarea comuniștilor la putere, aproximativ în anii 1949—50, cînd au început arestările. Trezirea mea la viața politică a avut loc foarte tîrziu, probabil către jumătatea anilor '70. Crescusem în acest sistem, descoperisem foarte repede, pe la 18—20 de ani, pe cont propriu, că este un sistem care minte, dar nu îmi conștientizasem această descoperire, o trăiam pur și simplu, știam că există și — cum să spun ? — mă adaptam. Trezirea mea a început, cum spuneam, cînd am început să-mi scriu cărțile.

— De ce tocmai atunci ?

— Păi, cîtă vreme am scris articole, acestea erau fragmentare. Nu-mi dădeam seama de ansamblu. Cu toate că unul din aceste articole a fost debutul meu la **Europa liberă**. Se chema **Bonjuriști și tombatere**, fusese publicat în **Tribuna**, țin minte foarte bine, se referea la un fel de reluare permanentă, de la o generație la alta, bonjuriștii deveneau tombatere, privind la rîndul lor ca niște tombatere pe noii bonjuriști ș.a.m.d. Acest text a fost dat la **Europa liberă**, la articolul zilei, unde pe atunci se preluau și articole din presa din România. Deci, nu fără surpriză și nu fără o imensă frică, mi-am auzit într-o seară citit articolul la **Europa liberă**. Cred că era prin 1970, dar nu aveam o conștiință politică foarte veche. Clarificările au venit mai tîrziu, cînd am început să-mi scriu cărțile, am mai spus asta.

— Ați spus, dar nu mi-ați explicat cum s-a întîmplat !

— Am vrut să fac un fel de schiță a literaturii române post-belice. Am citit și recitit foarte, foarte atent, eu probabil că aveam o anumită înclinație către istorie, am mers la colecții și am constatat că lucrurile stăteau cu totul altfel decît se spunea. Am încercat în prima carte, în **Rondul de noapte**, să văd în filigran o anumită prezentare a istoriei României prin mijlocirea literaturii române. Există acolo niște fraze despre care un prieten mi-a spus că sînt de fapt îngrozitoare, dacă sînt citite cu atenție Așa. Aceste evoluții au continuat și forma finală, ca să zic așa, de unde am mers aproape în linie dreaptă, a fost în ceea ce am scris despre Dinicu Golescu.

Nu cred că oamenii au ieșit în stradă ca să-și umple burțile

— Da, îmi amintesc textul, mi-a plăcut foarte mult...

— ...într-o carte care se numea **Firescul ca excepție** și eram, să nu uităm, la sfîrșitul anilor '70 cînd în România se trăia mai bine. Pentru că a venit vorba, nu cred că criteriul traiului bun este determinant și nu cred că populația română a ieșit în stradă, la Timișoara și la București și în alte locuri, numai ca să-și umple burțile și să nu mai fie frig în casă. Este o jignire cumplită să se spună asta !

— Cu totul de acord !

— Cred că a ieșit din cu totul alt motiv. Oamenii care strigau : „Vom muri și vom fi liberi !", nu strigau ca să-și umple burțile. Dar să revin. Am scris despre Dinicu Golescu prezentîndu-i cartea sa de călătorii în O[illegible]dent ca pe un program politic și [illegible] pamflet mascate, făcînd eu însumi [illegible] program politic și un pamflet mas[illegible]cate, de rangul doi. Mai departe, se știe, numai că mi-au lipsit posibilitățile de a mă exprima direct. Într-o măsură destul de mare, articolele mele, textele mele critice erau, de fapt, texte politice camuflate. Nu știu dacă voi mai face sau nu critică literară..

— Pe mine m-ați convins că există în datele Dumneavoastră biografice elementele acestei evoluții, rămîne să se convingă și unii dintre confrații noștri. Acum, m-aș întoarce puțin la ceva ce-ați spus la un moment dat, anume la procesul de erodare a naționalismelor și de conturare a identității europene. Eu aș observa însă că, atît în Est cît și în Vest, acest proces este obstaculat și de un fenomen invers. Pentru că — să nu uităm că, de pildă, în Franța, există „Frontul Național" al lui Le Pen, iar la noi funcționează grupări de genul „România Mare" și „Vatra Românească", care nu se dau în lături nici de la [illegible]nism...

— Sigur că da. Există un contracu[illegible]rent destul de puternic, iar contracu[illegible]rentele astea puternice vor determina probabil, în următorii ani, nașterea unor mișcări de stînga care să recupereze locul lăsat liber prin dispariția comunismului. Dar gîndind, de pildă, după ideologii marxiști, modelu[l] economic actual nu dominant în lume, ci cîștigător în lume, impune această depășire a naționalismului.

— O nouă manieră de „internaționalizare" ?

— Da, dar o „internaționalizare" fară pierderea specificităților și făr[ă] cădere în localisme, dimpotrivă. Nu cred, de pildă, că țările care fac parte din **Piața Comună** și între care s[e] circulă fără pașaport și fără control la frontieră, ar fi în pericol, că a[r] fi pusă în discuție existența comunităților naționale. De altfel, Domnul Antonesei, există o confuzie ce se face în mod curent între națiune și naționalitate. Națiunea română nu-i conține pe etnicii români, națiunea română îi conține pe toți cetățenii români indiferent de originea lor etnică. De altminteri în Franța, nu s[e] spune cetățenie, se spune naționalitate. Dacă, de pildă, cineva hotărăște să ceară acum naturalizarea franceză, el devine cetățean francez, are naționalitatea franceză și originea română. Este cu totul altceva. Din acest punct de vedere, cred că actualele dispute de ordin etnic existen[te] în România se află într-o fază destu[l] de primitivă.

— Seamănă cu secolul al XIX.

In boul respectiv, ungurul se văzuse și pe el, ca pe un fir de păr

Cu secolul al XIX-lea, dar u[n] secol al XIX-lea anacronic, pentru c[ă] în secolul respectiv, exista un con[text] international politic și economi[c]

VIZITA DE LUCRU A TOVARĂŞULUI ION ILIESCU, ÎMPREUNĂ CU NICOLAE ŞI ELENA CEAUŞESCU, ÎN MUNICIPIUL ŞI JUDEŢUL IAŞI

Tov. Iliescu n-are nici o vină că nea Nicu s-a cocoţat la aceeaşi tribună cu el. De altfel, observaţi că încă de pe atunci nu-l putea suferi şi stătea cît mai departe de peltic, ca să nu se molipsească de bîlbîială politică! Şi, în loc să dea din gură ca Odiosu, muncea cu palmele, din greu, că zîmbetul încă nu şi-l dezvoltase.

ultimul interviu, primul interviu

„Astea sînt secrete de stat pe care nimeni nu are voie să le dezvăluie"

• interviu cu Nicolae Ceauşescu, Ex-preşedinte al României •

• CÎTEVA PRECIZĂRI NECESARE PUNERII ÎN TEMA A CITITORILOR •

Stimaţi cititori, acesta este ultimul interviu al tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi primul interviu (din păcate şi singurul) al lui Ceauşescu Nicolae. Cei ce aşteaptă dezvăluiri senzaţionale, nu vor găsi, mai bine să închidă la loc revista şi să-şi caute de treabă în altă parte. Dacă mă veţi întreba de ce mai public, totuşi, aceste interviuri vă voi răspunde că aşa am crezut de cuviinţă, aşa este corect, aşa este firesc. Cei ce vor avea răbdare şi vor citi cu atenţie, vor găsi, îi asigur, cîteva amănunte care scapă la o lectură superficială. Eu am citit de zeci (poate sute) de ori aceste pagini şi, vă spun drept, de fiecare dată mi s-a părut că am descoperit noi sensuri, noi revelaţii în aceste vorbe simple ale fostului nostru dictator. Acum mi se pare că, gata, ştim totul despre cel ce a fost conducătorul R.S. România timp de 25 de ani. Eu vă întreb, însă, foarte simplu, cît a durat dictatura lui Ceauşescu? Era dictator şi în 1968, cînd s-a opus intrării în Cehoslovacia? Ceea ce ştim sigur este că Nicolae Ceauşescu a fost 25 de ani secretar general al C.C. al P.C.R. Dar cîţi ani a fost dictator, cînd a început dictatura??? Eu am stat de vorbă doar cu un, cum să-i spun?, individ special. I-am spus „individ", dar individ înseamnă cel care nu se divide, care nu se împarte etc. Să-i spun om? Mă veţi acuza de Ceauşism! Să-i spun odiosul? A început să mă plictisească această găselniţă. Şi apoi este el singurul odios? Eu, stimaţi cititori, îi voi spune aşa cum îi era numele: Ceauşescu Neculai. Da, Neculai îl chema, nu Nicolae!

Recunosc de la început că multe din întrebările mele au fost mediocre, inadecvate şi chiar stîngacioase. N-am ştiut să-mi port blazonul de ziarist, nu m-am putut stăpîni în acele clipe, pe care le-aş numi totuşi, istorice. Da, mulţi dintre dumneavoastră, stimaţi cititori veţi fi dezamăgiţi de banalitatea unor întrebări ori de iritarea unora din ele, chiar de prostia de care am dat dovadă, în unele locuri. Dar dacă eraţi în locul meu? Sigur, acuma e uşor să-i pun întrebări lui Ceauşescu Neculai, fără probleme. Dar atunci? A, dar nu v-am spus cînd a fost realizat interviul! Am purtat discuţia de mai jos cu Ceauşescu Neculai pe 25 decembrie 1989, chiar în ziua în care a fost executat. Ei, acuma veţi înţelege mai uşor cît de stresaţi eram amîndoi, şi eu şi Ceauşescu, în acea zi. 25 decembrie 1989 a fost o zi cu care nici unul din noi doi, nu se va mai întîlni. Vă rog să vă gîndiţi la întreaga încărcătură psihologică a acelei zile. Acum, sigur, i-aş pune cu totul alte întrebări, dacă ar mai fi posibil. Acum aş şti, cu adevărat, ce să-l întreb. Dar cui să-i mai pui întrebări? Intre timp a fost executat. Fiecare cititor va spune că el, dacă era acolo, la Tîrgovişte, ar fi găsit întrebări mult mai valabile decît ale mele. Tot ce se poate! Dar îl rog pe cititor să-şi amintească, dacă poate, întreaga tensiune a acelor zile, bucuria, neliniştea, spaima şi toate celelalte care ne stăpîneau pe rînd şi toate deodată atunci. Nu-mi fac mea culpa, nici nu încerc să mă scuz, ci pentru o mai bună înţelegere a faptelor aduc aici, în faţa ochilor dumneavoastră, cîteva din elementele acelei zile. La începutul discuţiei mele cu Ceauşescu Neculai am căzut în capcana — prostia mea! — modului de adresare al celor care l-au „judecat" numindu-l şi eu, la rîndu-mi, inculpat. Acest lucru este incompatibil cu statutul meu de ziarist profesionist. Dar cine era profesionist în acele zile şi, mai ales, atunci, acolo, la Tîrgovişte? Să ştiţi că, ulterior, după lungi mustrări de conştiinţă, mi-am şi dat demisia, dar mi-am retras-o imediat, după ce am urmărit cîteva şedinţe ale Parlamentului şi alte demisii.

Ţin să vă mai aduc la cunoştinţă că acest interviu este unic pentru mine, în virtutea celor afirmate pînă aici, dar şi pentru că niciodată nu am luat un interviu unei persoane, în prezenţa altor persoane. Trebuie să vă spun că Ceauşescu Neculai nu a fost nic o clipă despărţit, la Tîrgovişte, de Ceauşescu Elena. Iar Ceauşescu Elena, după cum aţi văzut şi la T.V., era mult mai energică decît soţul dumisale, şi intervenea mereu în discuţie. În plus, de faţă au fost cînd membrii completului de judecată, cînd dl. general Victor Atanasie Stănculescu ori dl. Gelu Voican Voiculescu. Cînd toţi deodată. La sfîrşitul interviului au fost de faţă chiar şi militarii care trebuiau să-i transporte pe cei doi spre locul execuţiei. Am fost acolo în acele clipe, l-am privit mereu pe Ceauşescu Neculai şi vă pot spune, asta-i părerea mea!, că el (Ceauşescu) nu a fost nici o clipă convins că va fi împuşcat atunci, pe loc. Abia cînd au început să-l lege, Ceauşescu Neculai s-a schimbat şi a început să spună vorbe grele, pline de sens. Dar era prea tîrziu şi militarii se grăbeau, se grăbeau. Bine, erau şi teroriştii în jur care trăgeau trăgeau. Eu am plecat, cu un autoturism, din Tîrgovişte, abia a doua zi, după plecarea domnilor Stănculescu şi Voiculescu, am dormit în noaptea de 25 spre 26 decembrie 1989 acolo. A doua zi, am luat masa la cantina unităţii militare din Tîrgovişte, cu soldaţii la un loc. Am observat că sala era împărţită în două, de o parte luau masa militari obişnuiţi, iar de cealaltă parte erau nişte tineri îmbrăcaţi în salopete negre, cărora li se servea un meniu mult mai consistent. Mirat, am întrebat pe un militar în termen, moldovean de-al meu, de ce li se serveşte o masă mai bună celor îmbrăcaţi în negru şi el mi-a răspuns că aceştia din urmă sînt teroriştii şi ei stau, săracii, toată ziua în afara unităţii. Atunci am înţeles şi nu am mai pus întrebări.

Trebuie să vă mai spun doar că acest interviu a fost luat cu sprijinul, plin de solicitudine, al domnului Gelu Voican Voiculescu. Dl. Voican m-a sunat la Iaşi, la Casa pătrată, în seara zilei de 24 decembrie 1989 şi mi-a spus că mă aşteaptă un prieten la Tîrgovişte a doua zi. Atît. N-am înţeles nimic. M-am urcat într-o maşină şi toată noaptea am condus. Nu vă mai povestesc ce-am văzut, cum am „petrecut" pe drum. Poate altă dată. In Buzău, în Focşani se trăgea încă. Dar altă dată vom vorbi şi despre acestea. Dl. Voican m-a sunat de la Bucureşti, din C.C. — asta mi-a spus telefonista. Pe 25 decembrie, dimineaţa, eram în Tîrgovişte. Am fost singurul ziarist român care a asistat la procesul celor doi Ceauşişti. Mai adaug doar cîteva cuvinte despre dl. Gelu Voican Voiculescu. Am fost camarazi în armată, în acelaşi pluton, în aceeaşi grupă. Întîi mi-a devenit comandant de grupă, apoi sergent cu diagonală, comandant de pluton. În timpul serviciului militar, am fost cei mai buni prieteni. Este absolut regretabil că presa noastră îl

(continuare în pag. IV)

2.

Fotografie ultrasecretă, obținută prin misterioasele relații pe care redactorul șef Al. Dobrescu (prezent discret în stînga, cu ochelari, cravată și nivel politic) le are cu C.I.A. Prim-planul înfățișează pe trepădușul lui tov. Ion, Nicolae, căruia i se explică ce este un strung și el, înțelegînd strungă, întreabă unde-i oaia și dă indicații ca strungul să dea 5 litri de lapte la hectar. În planul secund, tov. Iliescu se uită extaziat spre cer. Planul îndepărtat, realizat prin expuneri în ultraroșu, ultragalben și ultraalbastru în laboratoarele C.I.A., dezleagă enigma privirii actualului prezident: fiind trimis de providență, așa cum s-a spus cu îndreptățită mîndrie patriotică la mitingul fesenist de la Iași cu ocazia vizitei preelectorale, tov. Ion se uită spre o formație de farfurii zburătoare care l-au adus în dar poporului român și de la care (farfurii, nu popor) a primit sprijin automat în decembrie '89, sau foc cu foc.

3.

Atragem atenția persoanelor rău-voitoare, de care e plină țara asta, că tovarășa nu e întoarsă cu spatele și nici nu stă aplecată.

Și să știți că inginerul din dreapta nu se răstește la bașceauș să-i deconspire codurile depunerilor din Elveția, că ni le-ar fi spus din decembrie '89 încoace tov. Iliescu, pe a cărui figură, în treacăt fie spus, începe să se dezvolte zîmbetul care va deveni multilateral, și ceva ca o față umană.

4.

Se observă clar cum tov. Ion îi dă peste mînă odiosului care, de usturime, face semnul V (de la vai !). Acest lucru nu-l păcălește pe tov. Ion, căruia îi trece ceva atît de fesenist prin minte, încît își ține pălăria în poziție (filosofică) a posteriori, să fie pregătit.

5.

Cine-i șef stă în față. Se pare că nea Nicu îl apără de muște (nu cele de pe căciulă) pe tov. Ion, iar savanta face cu ochiul băieților din gărzile patriotice, tot unul și unul. Numai șoferul este plin de simțul răspunderii față de nație.

6.

Imagine profetică. Inginerul din dreapta face semnul victoriei (V), la care privește viitorul ei beneficiar, Ion Iliescu, cu speranță și patos revoluționar pînă la transparență (glasnosti), în timp ce bietul Scorni se uită la machetă ca berbecul la tabelul de logaritmi. Dacă acum putem vorbi de tînără noastră democrație, semnul de pe vremea aceea poate fi decodat ca o intenție obstetrică.

7.

Prima tentativă (istorică !) de lichidare a odiosului dictator. Document unic. Tov. Iliescu prinzînd un moment cînd toți privesc fascinați zările înflăcărate ale comunismului, se îndreaptă spre ceauș hotărît să-i fractureze gîtul cu o singură lovitură (președintele e karateka, 22 dan). Singurul om vigilent din suită parează și tov. Ion se face (într-o fotografie pe care o ținem în redacție la dispoziția curioșilor) că se scarpină la ureche.

8.

Tov. Ion stă jos. Lui și steagurilor, după cum observați, li se fîlfîie. Cuplul prezidențial stă slugarnic în picioare, în curent și, dacă anticipăm strălucita ascensiune iliesciană, în emanații.

9.

N. Ceaușescu cu fața lui și I. Ilici cu față umană, ce-a avut și el la-ndemînă. Ambii n-au față de noi.

10.

Piața Unirii. Poporul se entuziasmează din depărtări, prin reprezentanții săi. Tov. Ion stă la coadă la președinte (i se vede discursul în buzunar): întîi Ceaușescu, apoi îi vine și lui rîndul. Fiindcă pe amîndoi i-a durut în ce vedeți în stînga imaginii : în cot.

11.

În semn de protest, tov. Ion merge mereu paralel cu Neculai. Neculai a murit și tov. Ion a rămas tot paralel.

12.

Se vede clar dezacordul actualului președinte cu linia politică a partidului, al cărei imperativ traversează fotografia sub formă de băț. Nici urmă de zîmbet. Tov. Ion suferă ca în urma unui prînz cu salam de soia, epuizat înainte de a ajunge la rînd. Savantei tocmai îi fată mintea o idee de-a rămas crăcănată.

13.

Tov. Iliescu își dă seama, cu clarviziunea obținută prin glasnosti, că Scornicescul nu mai are mult. În care scop se uită la ceas și-ncepe să numere invers.

14.

În timp ce ceaușelul se face că plouă, iar tov. Ion ține, ca de obicei, mîinile la posterior, pregătindu-se să intre în posteri(ori)tate, un tip o trombonește pe chimistă într-o convorbire, cum se spune acum, mă scuzați, privată.

2 | 3 | 4 | 5

6 | 7 | 8 | 9 | 10

11 | 12

13 | 14

(urmare din pag. I)

atacă mereu pe Gelu Voican, eludînd toată activitatea sa anticomunistă (nu numai anticeaușistă) de dinainte de decembrie '89. În armată, Gelu îmi spunea toată ziua bancuri cu Stalin, cu Dej și cu Ana Pauker. În timpul serviciului militar, i s-a propus să devină membru P.C.R. A refuzat. A fost singurul sergent cu diagonală nemembru P.C.R. din Armata Română. Am aflat că mai tîrziu a fost închis ani de zile de Securitate. Sporadic ne-am mai întîlnit în București sau prin Valea Jiului. Mi-a propus, în 1977, să intru în „Mișcarea Goma", dar, de teamă, am refuzat. Nu mi-a purtat ranchiună, dovadă că m-a invitat la Procesul de la Tîrgoviște. Poate că Gelu Voican va fi făcut greșeli după Revoluție, dar în vreme ce dl. Iliescu era în C.C., Gelu era urmărit și anchetat de Securitate. În vreme ce Petre Roman stătea în vila tatălui său, Gelu Voican stătea în beciurile Securității. Și atunci vă întreb dacă merită acest om să fie pus în aceeași oală cu Petre Roman sau Ion Iliescu ?? Menționez că am făcut armata la arma Securitatea, în localitatea Tîrgoviște. Pe caseta pe care ați vizionat-o la T.V. eu apar de două ori : prima dată eram lîngă dl. general Stănculescu și acesta tocmai îmi spunea ceva la ureche, iar a doua oară eram lîngă Ceaușescu Neculai, în vreme ce soția sa era legată cu sfoară și sîrmă. Nu am publicat acest interviu pînă acum pentru că asta a fost convenția între mine și Gelu : să-l public după un an. Din motive pe care cititorul sînt sigur că le va înțelege, voi semna doar cu inițiale.

(C. I.)

Prima parte a interviului luat soților Ceaușescu a avut loc în sala aceea mică pe care ați văzut-o la T.V. (era sala de mese a ofițerilor din U.M. 251.21.289 Tîrgoviște — popota). Dl general Victor Atanasie Stănculescu — un om fin, subțire cum rar mi-a fost dat să văd a fi un militar, mi-a spus că pot să stau de vorbă cu inculpații (așa s-a exprimat domnia sa) un sfert de oră, pînă stabilește procedura, împreună cu completul de judecată. Dar ei au început să sporovăiască tot mai tare, să se certe chiar, așa că am reușit să discut cu soții Ceaușescu vreo jumătate de ceas și mai bine. Numai că Ceaușescu Neculai, fiind foarte atras de ceea ce discutau militarii și dl. Gelu Voican, nu prea era atent la ceea ce-l întrebam eu. A doua parte a interviului s-a petrecut după „judecarea" celor doi, în timp ce erau legați și pînă la impușcarea lor precipitată. Atunci au făcut destăinuiri complete.

Rep. : — Inculpat Ceaușescu Neculai poți să-mi spui cu ce gînduri îți aștepți judecata cea dreaptă și de pe urmă ?

Ceaușescu Neculai :— ?

Rep. : — Inculpat Ceaușescu Neculai ce crezi despre această imediată judecare a dumitale ?

Ceaușescu Neculai : — !

Rep. : — Inculpat Ceaușescu Neculai ce părere ai despre ceea ce s-a petrecut în București în aceste zile ?

Ceaușescu Neculai : — ...

Ceaușescu Elena : — **Ce vrea ăsta, dragă ? Este-te la el ce se stropșește la tine, Nicule ! Dar tu de unde ai apărut, măi zdreiitule ?**

Rep. : — Nu-ți permit să mă insulți, inculpată Ceaușescu Elena ! Destul ai insultat un popor întreg cu ifosele dumitale de primă doamnă, de singură doamna, de fapt. Dumneata ne-ai umilit pe toți, l-ai silit pe soțul dumitale sa facă cele mai mari nebunii. Dacă nu erai dumneata — cabinetul 2 — poate nu ajungea aici soțul dumitale.

Ceaușescu Elena : — **Știi ceva ? Fii bun și scutește-mă cu tîmpeniile tale. Ești un provocator ordinar, ești un bandit, un legionar, un iredentist, un huligan.**

Rep. : — Inculpată Ceaușescu Elena, te rog să-ți masori cuvintele. Nu mai ești în cabinetul 2, sa tai și să spînzuri. Nu-ți permit să...

Ceaușescu Elena : — **Ce nu-mi permiți mă, năpîrstocule, mă slutule, mă ordinarule ? Maică-ta știe unde ești, știe cu cine te-ai înhăitat, știe ce mîrșăvenii puneți la cale ? Dar ce, eu am ajuns să cer permisiunea unuia ca tine ? Doar moartă să...**

Ceaușescu Neculai : — **Lasă-l, dragă, în pace, lasă-l în pace ! Golanii ăștia nu mai au nici o lege, nu mai știu nici de educație, nici de datorie sfîntă.**

Rep. : — Inculpat Ceaușescu Neculai, cu dumneata vorbesc !, spune-mi cu ce gînduri îți întîmpini judecata.

Ceaușescu Neculai : — **Mă banditule, eu nu discut cu tine atîta vreme cît stai jos. Dacă vrei să discuți cu mine, ridică-te în picioare.**

Rep. : — Dar și dumneata stai pe scaun, ca și mine.

Ceaușescu Neculai : — **Da, dar eu sînt Comandantul suprem al armatei.**

Rep. : (mă ridic, bineînțeles, în picioare căci are o privire de te trec fiorii și, apoi, nu pot să scap acest interviu) : Inculpat Ceaușescu Neculai, spune-mi imediat cine și de ce a...

Ceaușescu Elena : — **Da cum vorbești tu, lepădătură, cu Tovarășul ? Ce, e inculpatul tău ? De ce nu ai venit, curajosule, acum un an sau acum cîteva zile să ne adresezi aceste cuvinte ? De ce n-ai venit, dacă tot ești atît de viteaz ?**

Rep. : — Ceaușescu Neculai este inculpatul poporului român. În numele poporului român vă iau acest interviu.

Ceaușescu Elena : — **Da, ce, tu reprezinți poporul român, măi păduchiosule ?**

Ceaușescu Neculai : — (agitat, brusc) **Lenuțo, ăștia mi-au schimbat ceasul, cînd am ațipit astă noapte !**

Ceaușescu Elena (duce mîna la gură și rămîne cu ochii ațintiți spre ceas) — **Nu se poate ! Pe ce-l cunoști că nu-i al tău ?**

Ceaușescu Neculai : — **Ssst ! Am eu semnul meu. Mi l-au schimbat și gata, da ! Cînd am ațipit mi l-au schimbat. Și doar ți-am spus să ațipim pe rînd. Mi-ai promis că stai trează ! Ți-am spus să fii cu ochii pe ceas !**

Ceaușescu Elena : — **Nicule, sîntem pierduți, acuma chiar sîntem pierduți ! Dacă am putea măcar să tragem de timp.**

Rep. : — Dar de ce sînteți atît de neliniștiți că vi s-a schimbat un ceas ? Văd că merge perfect, e la secundă cu al meu pe care l am fixat acum o oră.

Ceaușescu Neculai : (care, totuși, pare că-și revine primul) — **Era o amintire de familie, un talisman neprețuit și foarte, foarte vechi.**

Rep. : — Ce marcă era ?

Ceaușescu Neculai : — **Citizen.**

Rep. : — Dar la ce vă mai folosesc acum obiectele ?

Ceaușescu Elena : (sare ca un arc, dar e foarte palidă și pare a-și fi pierdut complet energia) — **Cum, tu chiar crezi că vor să ne lichideze ? Vreți să ne lichidați, criminalilor ?**

Ceaușescu Neculai : — **Stai cuminte, stai cuminte dragă !** (îi pune mîna pe genunchi)

Rep. : (încerc să schimb macazul, îmi dau seama că stric tot, că nu-mi vor răspunde la nici o întrebare dacă voi continua așa, și, din clipă în clipă, completul de judecată îmi va curma convorbirea cu cei doi)

Rep. : — Tovarășe Niculae Ceaușescu ce crezi despre această imediată judecare a dumitale ?

Ceaușescu Neculai : — **Nu răspund decît în fața Marii Adunări Naționale !**

Rep. : — Tovarășe Nicolae Ceaușescu, ce părere ai despre ceea ce s-a petrcut în București în aceste zile ?

Ceaușescu Neculai : — **Nu răspund decît în fața M.A.N.**

Ceaușescu Elena : — **Îți spun eu mă, potaie, îți spun eu. Iată ce părere am !** (Și-mi face un semn foarte elocvent, pe care nu pot să-l reproduc)

(În acel moment completul, dl. Voican și dl. Stănculescu s-au oprit din discuție și au avut un moment de ezitare, de slăbiciune. Ceaușescu Neculai și-a pus mîna sa peste cea a soției și a strîns din dinți, cum avea să o facă peste cîteva minute și în fața camerelor de filmat.)

Rep. : Nu aveți, nici unul dintre dumneavoastră, să declarați nimic națiunii române ?

Ceaușescu Elena : — **Eu vreau să transmit tuturor oamenilor de știință și minunatului tineret studios al patriei că viața mea a fost dedicată în întregime științei, partidului și poporului. Am fost o mamă iubitoare pentru întregul popor român, fără discriminare.**

Ceaușescu Neculai : — **Eu nu răspund decît în fața M.A.N.**

Rep. : — Dar cetățenilor, simplilor cetățeni, nu aveți nimic să le spuneți, tovarășe secretar general ?

Ceaușescu Neculai : — **Eu nu răspund decît în fața M.A.N.**

Ceaușescu Elena : — **Nicule, ia uită-te tu la mutunache ăsta cu barbă !** (îl arată pe Gelu Voican) **Nu l-am găsit noi pe ăsta, împreună cu Caramitru la Zoia acasă, atunci ?**

Ceaușescu Neculai : — **Eu nu răspund decît în fața M.A.N.**

Ceaușescu Elena (către mine) — **Ia spune-mi, mă calfaboș, cum îl cheamă pe cel cu barbă, prietenul lui Caramitru ?**

Rep. : — Este dl. Gelu Voican Voiculescu.

Ceaușescu Elena : — **Așa, așa ! Îți aduci aminte, Nicule, cînd ne-au chemat băieții că Zoia-i beată criță ? Ei, atunci am găsit-o cu ăsta și cu Caramitru. Și acuma, poftim ! Dar ce hram poartă călugărul acesta ?**

Rep. : — Este revoluționar și patriot. Este prim-vice prim ministru al României.

Ceaușescu Elena : — **Ptiu, drace !**

Ceaușescu Neculai : — **Și prim ministru cine-i ? E adevărat, l-au pus pe Verdeț ?**

Rep. : — Nu răspund la provocări.

Ceaușescu Elena : — **Dar cine-i secretar general al P.C.R. ?**

Rep. : — Păi asta nu se poate alege decît la Congres. Deocamdată, interimar, este Ion Iliescu.

Ceaușescu Neculai : — **Da ? A ajuns, în sfîrșit, secretar general al P.C.R., în sfîrșit ?! Un om mai avid după putere ca acest Ion Iliescu nu mi-a fost dat să văd în viață mea. Ăsta zîmbea și te lucra — pe la spate.**

Rep. : — Domnul Iliescu se află acolo unde merită să se afle, acolo unde toată țara îl vrea. În această chestiune este un consens general.

Ceaușescu Neculai : — **Cum să nu fie consens general, măi dragă, dacă K.G.B.-ul îl dorește ?!**

Rep. : — Tovarășe Ceaușescu, vă rog să nu amestecați K.G.B.-ul cu poporul român.

Ceaușescu Neculai : — **Dar, ce, l-am amestecat eu ? Eu, cînd am venit la putere, în '65, era gata amestecat. Și n-am mai putut să-l separ, cu toate eforturile mele. De ce crezi că am făcut atîtea epurări în Armată și Securitate ? De ce crezi că-i roteam că-i luau dracii ? De ce crezi ?**

Rep. : — Tovarășe Ceaușescu, de ce ați plecat în Iran, dacă la Timișoara era ce era ?

Ceaușescu Neculai : — **Astea sînt secrete de stat pe care nici un șef de stat, chiar dacă a căzut de la putere, nu are voie să le dezvăluie. Eu sînt un fiu demn al poporului meu și nu o să-mi murdăresc acum propria biografie cu dezvăluiri imbecile și prostești. E drept însă că Securitatea, acum ca și în '77, m-a trădat. Am fost prost sfătuit sau, mă rog, „bine" sfătuit de oamenii de bine din jurul meu.**

Rep. : — Dar cine v-a sfătuit să țineți mitingul de pe 21 decembrie ?

Ceaușescu Neculai : — **Nu pot să-ți spun, dar, oricum, nu erau în nici un caz oameni care doreau binele poporului român. Am fost înșelat, trădat.**

Rep. : — Cine, v-a trădat ? Dați-mi un nume, unul singur !

Ceaușescu Neculai : — **Nu dau nume. Ceea ce-ți pot spune e că am scăpat din mînă Securitatea. D.I.E. ajunsese să aibă contacte peste capul meu, nu mai puteam controla singur totul !**

Rep. : — De asta v-ați pus toată familia în posturi de răspundere ?

Ceaușescu Neculai : — **Sigur că da ! Dar unii dintre ei, trebuie să o recunosc, nu s-au dovedit la înălțimea misiunii încredințate. Nu toți membrii familiei Ceaușescu au fost capabili și demni, mulți au somnolat în post. Dar, ce, crezi că Iliescu nu-și va aduce oamenii săi ? Ia spune-mi pe cine a pus prim-ministru ?**

Rep. : — Pe excelentul inginer și profesor universitar, dl. Petre Roman.

Ceaușescu Elena : — **Cum, Petrică, băiatul lui Walter, e prim ministru ? Dar asta întrece orice închipuire ! Ce mascaradă ordinară, ce porcărie ! Cum e posibil ? Ce, v-ați tembelizat cu toții ? Acest Petrică Roman a fost prieten cu Zoia și știi cîte parale face. N-are scrupule, n-are conștiință. Nu-l interesează decît plăcerile lui și excursiile în Occident. I-a dat Zoia o întreagă duzină de plovere și tot a lăsat-o, după ce a învățat-o să bea zdravăn.**

Ceaușescu Neculai : — **Te rog, te rog, Lenuțo, fără bîrfe. A ajuns țara la mezat, pe mîna unor indivizi pătrunși de antiromânism pînă-n oase. Păi, Petrică, băiatul colonelului K.G.B. Walter Roman, nu are nici o singură picătură de sînge românesc în vine ! Soția lui Walter Roman este spanioloaică. Dar ce-ți spuneam, măi dragă, un pic mai devreme ?! Ți-am spus eu că și Iliescu se înconjură cu ai lui ? Păi, cine l-a trimis pe Iliescu la studii în U.R.S.S. ? Walter Roman, cine altul ! Vezi mișcarea ?**

Rep. : — Petre Roman este un revoluționar autentic și nu vă permit să vorbiți așa despre autoritățile aduse de Revoluția Română !

Ceaușescu Elena : — **Iar începi, măi jigodie ?! Iar nu ne permiți tu, pramatie, nouă !**

Ceaușescu Neculai : — **Lenuțo, te rog foarte mult, este sub demnitatea noastră că vorbim așa !**

Ceaușescu Elena : — **Nicule, dar parcă eu pe imbecilul ăsta l-am mai văzut undeva. De unde ești matale ?**

Rep. : — Din Iași, să trăiți !

Ceaușescu Elena : — **A, nu ne-ai fost prezentat tu la Iași, în septembrie, de tov. Ghitulică ?**

Rep. : — Ba da !

Ceaușescu Elena : — **Ei, și-acum ce ai cu noi ? Atunci mi-ai pupat mîna și dăduseși în bîlbîială, îți exprimai fericirea de a da mîna cu mine, te-ai înroșit ca un broscoi.**

Rep. : — Acum sînt revoluționar, acum sînt patriot.

Ceaușescu Elena : — **Dar acum două luni nu erai patriot ? Mi-ai spus că ești cuprins de o justificată mîndrie patriotică, în acele momente în care îmi lingeai mîinile. De ce nu-mi spuneai și atunci „inculpată" sau, știu eu, de ce mi-ai spus că nu ești de acord cu politica partidului și a Tovarășului ?**

Rep. : — Mi-era frică, cum era să vă spun așa ceva ?!

Ceaușescu Neculai : — **Păi, vezi, nimeni nu mi-a spus niciodată decît că-s genial, că țin magistrale cuvîntări, că sînt eroul neamului și că am instaurat o epocă de aur în România !! Chiar la Iași, în 1976, în sala Teatrului Național „V. Alecsandri", s-a strigat pentru prima oară lozinca : „Stima noastră și mîndria, / Ceaușescu — România !" Iașul a introdus această lozincă pe piața internă. Atunci era, la Iași, prim secretar Ion Iliescu. Îmi amintesc foarte bine, pot spune că Iașul a avut o contribuție însemnată la ceea ce „Europa liberă" numea „Cultul personalității". Da, da, notează te rog, chiar te rog să notezi, în 1976 în sala Teatrului Național din Iași, la o conferință s-a strigat pentru prima oară : „Stima noastră și mîndria, / Ceaușescu — România !". Ion Iliescu, fericit, mi-a spus că această nouă lozincă a fost inițiată de un ilegalist din Iași — Ion Niculi. Acest Ion Niculi a fost chiar în prima președinție a R.P.R., împreună cu Parhon, Sadoveanu și Voitec. Eu, după conferință, chiar l-am mustrat într-un fel pe Ion Iliescu, dar el mi-a replicat că un fost ilegalist nu poate fi contrazis și că ieșenii au o prețuire fanatică pentru mine. Bineînțeles că atunci cînd am vizitat alte județe acestea au preluat lozinca, adăugînd, ulterior, altele noi. Dar, ca să păstrăm adevărul istoric, trebuie să se țină minte că Iașul și Moldova au fost întemeietorii, de drept, ai „Cultului personalității".**

Rep. : — Da, îmi amintesc acuma, am fost de față, așa este ! Dar Iașul nu vă mai vrea, Iașul îl vrea pe Ion Iliescu !

Ceaușescu Neculai : — **Măi dragă, am să-ți spun acum, că tot nu mai am ce pierde, întregul adevăr în privința acestui Ion Iliescu. Ascultă !**

(va urma)

Dr. C. I.

Tîrgoviște, 25 Decembrie 1989.

al secolului al XIX-lea Este anacronic să te comporţi ca în secolul al XIX-lea în plin secol XX! În epoca informaticii, a comunicaţiilor rapide, a posibilităţilor de prezervare a identităţii etnice... Cred că această înapoiere se manifestă şi în violenţa publicistică, dacă nu neapărat în viaţa de fiecare zi. De altminteri, am văzut în **România Mare** de cîteva ori nişte caricaturi apărute iniţial în nu ştiu ce revistă maghiară de la...

— De la Miercurea Ciuc.

— Da, de la Miercurea Ciuc. **România Mare** republică aceste caricaturi pentru a demasca pe ungurii care le făcuseră, considerîndu-le o jignire la adresa românilor. Ei, bine, fie-mi îngăduit să cred că, de pildă, în boul din una din aceste caricaturi, ungurul care desenase se imaginase şi pe el, sub forma unui fir de păr sau sub forma uneia din urechile animalului.

— Fiind şi el cetăţean român!

— Exact. Făcînd şi el parte de acolo, din acel contur al României. Sînt şi ei cetăţeni români. Nu cred că el se excludea. Şi dacă îşi imaginează, eventual, că se exclud, este o eroare care-i priveşte. Ei fac parte din acel bou sau din acea vacă! De altminteri, desenul era foarte bun! În sensul acesta, mi s-au părut puţin cam surprinzătoare apariţia unor formaţiuni politice pe baze etnice. Nu mi se pare o modalitate de coalizare firească şi drept dovadă e faptul că, în republicile sovietice, **Fronturile Populare**, cel puţin într-o anumită etapă, nu au grupat membrii pe criterii de apartenenţă etnică, ci pe criterii de apartenenţă, mai degrabă, politică

— De acord, dar şi acolo lucrurile s-au mai modificat în timp, mai ales din cauza şovinismului ruso-sovietic. De ce credeţi însă că la noi, unde lucrurile s-au produs diferit încă din start, s-a ajuns la constituirea unor asemenea formaţiuni politice?

Partidele etnice — colac de salvare pentru nomenclatură

— Mă întreb, de pildă, dacă nu cumva partidele etnice n-au fost şi o modalitate pentru nomenclaturiştii aparţinînd acelor etnii de a se menţine la putere. Pentru că solidaritatea era una de altă natură decît politică şi decît democratică, era una pur etnică

— Ce spuneţi Dumneavoastră ar putea fi confirmat îndeosebi prin descoperirile ce se fac în legătură cu „Vatra românească" şi cu P.U.N.R., partidul ei, unde destui lideri sînt vechi securişti sau activişti. De „România Mare" nici nu mai vorbesc. Ca să fim drepţi, trebuie să menţionăm că şi U.D.M.R.-ul este cam în aceeaşi situaţie în ce priveşte conducerea...

— Da, le-aţi pomenit pe acestea pentru că sînt cele mai evidente, mai proeminente, probabil însă că şi în cazul formaţiunilor de importanţă mai mică, lucrurile stau asemănător. La urma urmelor, toate aceste să le spunem îngrădiri se fac în detrimentul democraţiei. Un alt exemplu — iată la un moment dat, în ziarul **Dreptatea** a apărut un apel, bine redactat de altfel. **Dreptatea** este unul dintre ziarele foarte bine scrise, deci în ziarul **Dreptatea**, a apărut, pe prima pagină, un apel la coalizarea forţelor din opoziţie, pentru o alternativă democratică ş.a.m.d. Ei, bine, la un punct această coaliţie îşi propunea să militeze pentru afirmarea valorilor creştine. Bine, dar dacă de pildă, eu sînt cetăţean român, sînt profund democrat dar sînt ori evreu ori turc sau tătar, nu pot intra în această coaliţie? Pentru că, fiind ceea ce sînt, eu n-aş putea totuşi să lupt pentru afirmarea valorilor creştine. Este de la sine înţeles. Deci toate aceste îngrădiri, care exprimă de fapt o anumită percepţie îngustă, o anumită debilitate în conceperea problemelor politice româneşti, nu cred că servesc democraţiei. Încă un lucru — această confuzie între naţiune şi naţionalitate este foarte gravă şi este un simptom de înapoiere politică, la urma urmei.

— De acord. Eu sînt de două săptămîni la Paris şi-am văzut în acest oraş toate rasele posibile, oameni proveniţi din toată lumea — negri, arabi, extrem orientali, est-europeni etc. Şi, cu toată această invazie de „străini", Parisul nu mi s-a părut mai puţin un oraş franţuzesc!

— Şi un oraş cu o personalitate ce nu este dată de acest amestec..

— Nu i-o dă, dar nici nu i-o ia!

— **Dar**, bineînţeles, bineînţeles. De altfel, Domnule Antonesei, am spus asta în România, şi mai direct şi mai puţin direct, dar am spus-o cu încăpăţînare, şi nu-mi este ruşine, am spus că o mare cultură este o cultură care absoarbe...

Ne mîndrim prosteşte că am dat, dar ce-am absorbit?

— Aici voiam să ajung. Am mai discutat ieri despre asta...

— Deci, o cultură mare este o cultură care absoarbe, nu una care dă. Noi ne-am mîndrit şi ne mîndrim în continuare, oarecum prosteşte după părerea mea, că am dat culturii lumii pe Enescu, pe Brâncuşi, pe Eugen Ionescu, pe Cioran...

— Pe Eliade...

— Pe Mircea Eliade, pe profesorul Paulescu ş.a.m.d. Or, cine ia, de pildă, un dicţionar al literaturii franceze din secolul al XX-lea, vede că jumătate dintre scriitorii francezi din acest secol, care fac gloria Franţei, nu sînt de fapt francezi. Or ei înşişi sînt la prima generaţie în Franţa, ori părinţii lor nu sînt francezi. O cultură care îşi permite, care poate să absoarbă în asemenea proporţii este o cultură puternică. O cultură care dă în permanenţă, fără să absoarbă nimic, e vorba şi de absorbţia indivizilor, nu doar a valorilor... Şi să nu uităm că, de pildă, cultura română numără, între alţii, pe Antim Ivireanul, să nu uităm că în cultura noastră se numără acest caz senzaţional care se numeşte Dobrogeanu-Gherea, care caz apare într-un moment în care România modernă era în plină construcţie, acest caz fiind o dovadă indirectă a acestei puteri de care vorbeam...

— Puterea de absorbţie.

— Exact. Cultura noastră a avut puterea să-l absoarbă. Îngustimile, de orice natură ar fi ele şi, în primul rînd, de ordin naţional, sînt sterilizante. Campania dusă de publicaţii de genul **Romaniei Mari**, publicaţii ruşinoase o să dispară. Este adevărat că publicaţii de genul ăsta stîrnesc fondul comun de josnicie. În fiecare individ, există un strat, mai gros sau mai subţire, mai bine sau mai prost ascuns, de josnicie, de trivialitate, nu sîntem făcuţi în întregime din azur. Astfel de publicaţii stîrnesc acest fond comun de josnicie. Mărturisesc de pildă, că sînt momente în care stupiditatea şi grosolănia din **România Mare** mă fac să rîd, nu mă pot stăpîni, tocmai pentru că e vorba de această grosolănie. Ei, bine, sînt convins că publicaţiile de acest fel vor fi privite la un moment dat, cu mare indiferenţă, în momentul în care va reapărea bunul simţ.

— Acestea fiind spuse, problema este dacă în momentul de faţă cultura română poate fi o cultură puternică, adică una care să absoarbă. Dacă da — ce ar putea să absoarbă? Cum ar putea să absoarbă?

Scriitori plecaţi în străinătate din România

— De absorbţia indivizilor, într-un anumite fel, este mai greu de vorbit acum, pentru că România se află chiar dacă în decembrie s-a încheiat un ciclu istoric, oarecum istovită, pentru că respectivul ciclu istoric a fost istovitor. Să nu uităm că din România, au plecat evreii aproape toţi; au plecat nemţii, aproape toţi. Or, cu acea încăpăţînare de care vorbeam, eu cred că scriitorii israelieni de limbă română aparţin, de fapt şi de drept, literaturii române chiar dacă unii din ei vor fi ajuns să scrie şi să publice şi în ivrit. Cred că scriitorii germani, de limbă germană, plecaţi din România aparţin literaturii din România. Cred că scriitorii unguri din România aparţin literaturii din România şi că ar trebui să figureze în orice istorie a literaturii maghiare, a literaturii de limbă maghiară, la un capitol separat. Din discuţiile avute cu intelectualii maghiari şi din România şi din Ungaria am înţeles că literatura de limbă maghiară din România are trăsături distincte, trăsături care o diferenţiază de literatura scrisă în Ungaria.

— Din discuţiile mele cu scriitori germani din România, mai precis, plecaţi din România şi în primul rînd din ce-am discutat cu prietenul William Totok, am aflat că aceeaşi este situaţia scriitorilor germani originari din România.

— Sigur că da, ei constituie o entitate şi această entitate are ca marcă specifică apartenenţa profundă la un anumit spirit al locului, să zicem. Dincolo de spaţiul mioritic, care nu rezumă spaţiul românesc, reprezintă doar o parte a spaţiului românesc. Deci ar fi vorba, cred, ca primă etapă, de o recuperare, pe care o văd cel puţin sub două forme. Pe de o parte, reintrarea în discuţia publică din România a acestor nume, reeditarea sau editarea cărţilor lor, păstrarea în permanenţă a contactului cu ei. În al doilea rînd, este vorba de absorbţie,, de racordarea la circuitele de comunicaţii, de informaţii şi de formaţie europene, aceste relaţii fiind practic întrerupte aproape 50 de ani. Este necesară redescoperirea acestei europenităţi profunde şi tradiţionale în România pentru că, Domnule Antonesei, dacă ne uităm de foarte departe la istoria României, vedem că istoria poporului român este o permanentă căutare a formei celei mai potrivite. Să nu uităm, de pildă, că literatura română este o literatură care s-a lepădat de slavonă, de veşmîntul slovelor chirilice pentru a se îmbrăca în haina, care i se potrivea atît de bine, a literelor latine. Cred că este un gest cu implicaţii simbolice şi care ne poate da măsura acestei descoperiri de sine. Acum, ne aflăm în situaţia în care trebuie să ne redescoperim istoria, repet, democratică din ultimii 150 de ani, de la întemeierea României moderne şi poate că, pentru ceea ce se-ntîmplă acum în România, reperul principal poate să-l constituie modul în care a fost construită România modernă.

— Deci, după 1848 şi, mai ales, după 1866...

Din istoria României moderne, nu poate lipsi instituţia monarhică

— Exact. Şi din această istorie a României moderne nu poate lipsi instituţia monarhică, pentru că nu putem gîndi, nu putem concepe România modernă fără instituţia monarhică. Domnul Măgureanu avea dreptate! În al doilea rînd, din această recuperare a istoriei, cred că realizăm şi o sincronizare cu Europa. Sigur că, din foarte multe puncte de vedere, din perspectiva în care ne situăm, aceea a informaţiei şi comunicaţiei, România se află într-o situaţie dezastruoasă. Mijloacele de comunicaţie dintre România şi restul lumii sînt de o calitate, să spun aşa, înspăimîntătoare. Plecînd de la lucru cel mai simplu, de la posibilitatea de a da telefon la Bucureşti sau de a transmite un text prin fax. Probabil că, într-un timp pe care îl doresc cît mai scurt, aceste posibilităţi de comunicare vor intra, cît de cît, în normalitatea europeană. Reflexul în realitate al acestor comunicaţii este construcţia şoselelor şi autostrăzilor astfel încît România să fie legată, fizic, de Europa. Vreau să vă spun că Principatele Române fiind totuşi, în sfera de influienţă a Imperiului Otoman cîteva sute de ani. Turcia avea obiceiul ca, la marginea Imperiului, să lase drumurile în paragină, pentru ca eventualele invazii să fie îngreunate. Cred că, fără să ştie acest amănunt istoric, conducătorii comunişti ai României au procedat într-un fel similar, au boicotat, au sabotat cît au putut, chiar şi cu preţul sabotării economiei naţionale construcţia de căi de comunicaţii

— Acţionînd invers decît era spiritul Romei!

— Da. Cred că trebuie refăcute aceste drumuri — şi în sens cultural, şi ca valoare simbolică.

— Domnule Iorgulescu, ne apropiem de sfîrşitul acestei discuţii şi aş încerca să închei bucla, avînd o întrebare bifurcată, ca să spun aşa..

— Cu două trepte, ca rachetele!

— Aşa. În primul rînd aş vrea să vă întreb ce v-a surprins plăcut în evoluţiile din România după 22 decembrie 1989?

Cei mai buni comentatori politici sînt criticii şi eseiştii literari

— Cred că în primul rînd, eliberarea românilor de frică. La un nivel mai ridicat, evoluţia multora dintre confraţii noştri şi aici aş vrea să vorbesc, în primul rînd, despre criticii şi eseiştii literari care, în momentul de faţă ,sînt cei mai buni comentatori politici din România, cei mai serioşi. Este un lucru peste care, ca să zic aşa nu se poate trece. Explicaţia cred că este destul de simplă — sînt intelectualii din România care stăpînesc limbajul noţional ei nu sînt o forţă sau o formă de înlocuire, nu sînt nişte înlocuitori, ei fac ceea ce trebuie să facă. Cred că dilemele politică — literatură sînt infantile, cred că pentru orice om cultivat din România care ştie istoria culturală a Europei, care ştie că în Franţa, în Germania, în Italia, istoria literaturilor din aceste ţări a fost marcată de implicarea politică a celor mai buni scriitori, de la Albert Camus la Günther Grass, acest lucru este limpede. Sau să ne gîndim puţin la noii filosofi, care sînt în mare măsură şi în bună tradiţie latină, şi scriitori...

— Aveţi dreptate. Tocmai am văzut în librării două romane de Bernard-Henri Levy...

— Sigur că da. Lucrurile sînt ceva mai complicate şi noi trebuie să ieşim dintr-un anumit infantilism, la care renunţăm cu greu pentru că avem impresia că ne protejează...

— Nu e o formă de provincialism?

— Păi, sigur că e un fel de provincialism, dar este un provincialism, cum să spun?, mai consistent decît un simplu provincialism. Există o anumită deprindere de a trăi fricos, de a trăi fricos în spirit. Această deprindere dă naştere, odată învinsă sau în momentul în care apare dorinţa de a o învinge, la impulsuri ce pot duce şi la dezastre. Adică, să nu uităm totuşi că sistemul comunist este un sistem al mediocrităţii, dar şi al semidocţilor. Există şi acum o promovare a semidocţilor — este un spectacol extraordinar, dar ca efecte este însă jalnic.

— Înţeleg că aţi început să-mi răspundeţi la a doua treaptă, în care voiam să mă refer la surprizele neplăcute...

Poporul român dă şi cu bîta

— Surprizele neplăcute sînt legate, în primul rînd, de persoane. Pentru că am avut uimirea să constat că intelectuali români care se remarcaseră printr-o atitudine demnă, chiar dacă era vorba de o demnitate manifestată doar prin retragere, acum adoptă poziţii bizare, cărora nu le pot găsi explicaţii. Sau refuz să le găsesc explicaţii pentru că explicaţiile sînt dureroase — şi pentru ei, dar şi pentru mine care am crezut în ei. Aşa cum una dintre surprize, dar nu foarte mare, a fost să constat că poporul român nu este, totuşi, un popor foarte blînd, foarte cumsecade şi foarte tolerant, aşa cum ştiam cu toţii din cărţile de citire idilice şi idilizante. Poporul român este destul de viguros, dă şi cu bîta la nevoie, cum s-a şi văzut...

— Şi chiar fără nevoie!

— Uneori, chiar şi fără să fie nevoie! Pentru a ne întoarce iarăşi la situaţia României, cred că acest moment istoric extraordinar pe care-l trăim acum, are şansa de a ne obliga pe toţi la o regîndire a specificului românesc, care există, dar în context mai larg european şi în contextul mai strîmt al latinităţii noastre.

— Aveam două trepte, dar ce mi-aţi spus spre sfîrşit mă îndeamnă să o adaug şi pe a treia. Anume, să vă întreb foarte scurt: sînteţi optimist, pesimist sau sceptic în ce priveşte evoluţia imediat următoare a României?

— Sînt, mai degrabă, îngrijorat în ce priveşte evoluţia imediat următoare, dar în linii mari sînt, ca să folosesc termenii Dumneavoastră, sînt optimist. Adică, în România s-a pornit pe un drum de unde nu se mai poate da înapoi decît, Doamne fereşte!, printr-un cataclism al istoriei.

— Avem opinii apropiate — eu sînt optimist pe termen lung, cu destule griji pe termen scurt...

— Pe termen scurt va fi extrem de greu, dar cred că poporul român are datele, toate, pentru a recupera rapid timpul istoric pierdut şi dezastrele pe care le-a suportat în cei 45 de ani de comunism. Cu condiţia să nu se încerce să se continue nimic pentru că, încă o dată, nu e nimic de continuat. Demolarea comunismului trebuie să se producă în primul rînd în spirit, iar în ceea ce priveşte înfăţişarea materială, eu aş avea o propunere de făcut. Şi anume ca neterminata bazaconie din inima Bucureştilor, care se numeşte *Casa Poporului*, să fie transformată într-un munte. Sînt lungi discuţii în legătură cu această clădire care încurcă pe toată lumea. Cum Bucureştiul este un oraş plat, de cîmpie, ar putea fi înzestrat cu un munte. Să se acopere această *Casă* cu pămînt, să fie plantaţi pomi, să devină un parc natural. Să fie şi un monument al aducerii aminte, o Golgotă a suferinţelor româneşti din aceşti 45 de ani

— Domnule Iorgulescu, vă mulţumesc pentru această discuţie.

— Şi eu vă mulţumesc.

Paris, 10 Noiembrie 1990.

Paul GOMA

În cerc (5)

— Vezi că ţi-am luat nebunul. Păi tu nu mai ţii minte că umbla vorba că-l ară? De pe atunci, de pe cînd eram acolo, în ultimul an. Ori în penultimul.

— Penultimul, ce să zic, rîse Damiana uşor şi clinchetind şi numai decît se răsuci. Zeno se întoarse şi el pe scăunel către ea şi ori că era foarte beat, ori altceva era cu el, dar avea ochii tulburi şi parcă înspăimîntaţi. De ce să-l are? se agaţă ea de întrebare, apărîndu-se cu întrebarea de ochii lui Zeno.

Alaci nu părea să fi observat, după cum înţelese Damiana. Treburile pe tabla de şah îi mergeau bine, aşa că n-avea nimic de pierdut dacă se arăta amabil şi răbdător:

— Ţi-am spus: pentru pămînt. E nevoie de teren arabil.

— Cum să nu fie, sigur că e. Nevoie, adăugă el, ca să-şi înfrîngă tentaţia de a privi îndărăt, la Zeno.

— Păi vezi. Şi, dacă-i pe să fim sinceri, acolo şi-nainte era tot teren arabil, cîmp, dracu să-l ia, era cîmpul gol, ceva cu grîu ori cu bumbac.

— Uite la el, cine cui explică! şi Damiana rîse frumos, cu capul pe-un umăr, simţind că rîsul îi face bine şi o apără.

Alaci înalţă iar fruntea, clipind mărunt. Acceptă:

— Bine-bine, dar nu ţi-am explicat. Ţi-am adus aminte.

— Păi ce, tu ştii? Ca să aduci aminte, cum zici, trebuie să ştii, adică direct. Tu, atunci... dar renunţă şi întreabă aproape numaidecît: Asta te-am întrebat: de ce să-l are? Cum e posibil?

— Cum e posibil! Uite că-i! Şi-l ară. E mare nevoie de teren arabil, ce, tu pe ce lume trăieşti?

— Da-n altă parte nu-i teren arabil? De ce chiar acolo?

— De ce nu chiar acolo? În altă parte, unde? Vezi că spui prostii?

— De ce prostii! Să are-n altă parte, Bărăganu-i destul de mare.

— Vorbeşti şi tu să nu taci. I-auzi, la ea: Bărăganu-i destul de mare. Uite, că nu-i destul de mare. De era destul de mare, crezi tu că-l ara acolo? Păi tu nu mai ţii minte că se apucaseră de-atunci de-au secat bălţile, toate bălţile şi, în fine, bălăriile alea şi le-au cultivat, le-au făcut teren arabil? Şi Balta-Ce, tu unde erai cînd cu Balta, de-au făcut canale şi-au defrişat-o şi-au pus în ea porumb şi floarea-soarelui au pus.

— Bine, Balta. Da' ce nevoie să are dincoace?

— Fii atentă, că-ncep să mă enervez.

— De ce să te enervezi? Păi nu ziceai tu că-l face muzeu?

Alaci nu răspunse numaidecît. Îşi suflă îndelung nasul, Apoi ca să pună lucrurile la punct:

— În primul rînd că eu n-am spus niciodată că-l face muzeu. Asta-n primul rînd. Chestia asta o ştii tu din altă parte, din altă sursă, de la alte persoane, ştii tu la cine mă refer. Ştii foarte bine că eu ştiu cam de unde provine. Aşa că să nu-mi pui mie-n cîrcă afirmaţiile altor. În fine, ce-a fost a fost, doar ţi-am dat cuvîntul meu de om că nu mai... Dar nici aşa, să-mi atribui mie ce nu-mi aparţine.

— Cum, că doar...

— Dă-mi voie, că n-am terminat. Pînă una-alta, şah! În al doilea rînd, ţi-ai pus tu vreodată întrebarea, să-ţi fi pus această întrebare: cine te lasă pe tine să faci muzeu? Cine-ţi dă ţie aprobare?

— Aprobare. Păi, cine dă aprobări în cazuri din astea. Habar n-am cine, nu mă pricep la aprobări, la dracu să le ia, ziceam şi eu...

— Ziceai şi tu. Uite, şah-mat! Şi cu asta, basta! Mai facem una? Ziceai. Ascultă-aici, să-ţi explic eu, să-ţi demonstrez eu că spui prostii. Vasăzică, doi la mînă ar fi că nu-ţi dă aprobare. Şi cum să ţi-o dea, dacă nu-i logic. Păi, ia pune-te în situaţia lor, din punctul lor de vedere: tu ai da aprobare?

— Eeecu? făcu Damiana surprinsă, acolo, în faţa căminului se petrecea ceva care o privea pe ea, sau şi pe ea, simţea ea cu spatele că acolo, în faţa căminului. De ce să n-o dau? Se scutură ea şi, într-adevăr, acel ceva căzu ca un gîndac. Ce mă costă?

— Cînd îţi spun că spui prostii. Păi cum să dai aprobare tu, care eşti la putere? Crezi tu că aşa-i logic? Să dai? Păi ce, tu crezi că Doftana era şi-nainte muzeu? Au făcut-o ei. Şi-aici am vrut s-ajung: dacă chiar vrei muzeu, aşteaptă pînă vii tu la putere. La sfîntu-aşteaptă! adaugă triumfător şi gîjiit neputîndu-se stăpîni să nu întoarcă ochii spre Iosub — dar acesta fila pe altcineva, desigur, nu pe scriitor, poate pe sas, aproape sigur că pe sas.

— Care putere? făcu Damiana tîrziu şi indiferentă.

În primul moment, Alaci simţi cumplit nevoia să-i cîrpească o labă, una singură, ca să nu se mai pomeneaească întrebind aiurea. Se stăpîni cu greu şi după ce-şi suflă nasul, fu în stare să răspundă cît putu mai firesc:

— Care, Stai, că n-am terminat. Ce-am vrut să spun: bine-bine, admitem că se poate, că se aprobă. Şi dacă se aprobă, crezi că ce? Păi tu ştii ce-i aia un muzeu? Păi ce fel de muzeu faci? Ia spune!

— Ce mă-ntrebi pe mine? Ton zicea că...

— Domnu Toni! pufni Alaci. Păi stai să vezi, că degeaba se pretinde el intelectual. Păi un intelectual adevărat, pur-sînge poate el să susţină o aberaţie ca asta? Muzeu, vasăzică, din case de lut şi acoperite cu paie?

— Sînt şi la Muzeul Satului.

— Muzeul Satului, ai? Acuma, dacă m-ai provocat, trebuie să mă asculţi pînă la urmă, să-ţi demonstrez cît eşti de proastă.

— Ia termină şi nu mă mai fă proastă!

— Uite la ea! Da ce, eu te-am făcut? Proastă? Mă-ta!

Damiana era pe cale să răspundă ceva indifenet. Dar întîrzie. În cele din urmă, înalţă ochii. Şi spuse şoptit:

— Să ştii că nu mai joc. Ce-ai cu mama, ce te legi de mama?

Alaci întinse o mînă peste masă şi o apăsă pe scaun, de parcă femeia ar fi vrut să se ridice. Gîjîi printre dinţi:

— Vorbeşte, fă, mai încet, ce, ţi s-a făcut de spectacole?

— Dacă mă-njuri, se scutură Damiana, deşi mîna lui Alaci se retrăsese de mult la locul ei. Ce-ai cu mama? — şi abia acum dădu să se ridice, aşteaptă parcă mîna bărbatului s-o apese la loc, dar cum aceasta nu venea, se lasă pe bancă, uşor dezamăgită şi obosită de aşteptarea fără folos.

— Te-am înjurat eu, făăă tîmpit-o? Te-am înjurat eu de mamă?

— Da cine? se învioră ea, de parcă Alaci şi-ar fi cerut scuze ori de parcă ar fi convins-o — altfel — că înţelesese cu totul altceva. Te pomeneşti că m-am înjurat singură, zîmbi ea. Cu autoservire... şi chicoti, scurt.

— Mai eşti şi spirituală, pe deasupra, continuă Alaci pe acelaşi ton. Ce-am zis, am zis că nu eu te-am făcut proastă, asta am zis. Şi tu sari ca o...

— Mai încet, ne-aude ăsta, arătă ea înspre Iosub!

— Las' s-audă! trîmbiţă Alaci ca totdeauna cînd voia să şoptească Las' să afle şi el cine-mi eşti!

— Tu vorbeşti, tu te-auzi, ridică ea din umeri.

— Nu-i chiar aşa, află de la mine că nu-i chiar aşa! Eu vorbesc cu m-aud, auzi? Ai vrea tu să fie aşa, da nu-i! Aşa! Ascultă-mă pe mine: nu-i.

— Ce nu-i, dragă? se miră Damiana cîntător şi aproape amuzată de ceea ce urma să afle.

— Las'că ştii tu. Adică-s tîmpit şi nu-mi dau seama.

— Ba-ţi dai, de ce să nu-ţi? rămase ea în aşteptare.

— Păi sigur că-mi dau, că nu-s idiot! Ai vrea tu să fiu, da uite că nu-s! Că eu nu-s generalul...

— Generalul? repetă ea. Care gene...

— Aşa-i, că erau mai mulţi, o întrerupse Alaci, satisfăcut. Eu mă refeream la Caragiga. Îţi spune ceva numele ăsta? Ori te pomeneşti că nu-ţi spune nimic.

— Uite la el, cum să nu-mi spună?

— Păi, vezi? Şi atunci de ce? De ce zici că...?

— Că ce? Ce zic, dragă?

— Cum, ce? Că nu ţi-i dor.

— Dor? Că nu mi-i dor? De cine nu mi-i dor?

— Tu nici că nu ţi-i dor. Da' nu mă duci tu pe mine: ţi-i dor, asta-i!

Damiana surîdea cu buzele umede. Cineva care i-ar fi privit obrazul, fără să audă cuvintele, nici ale ei, nici ale lui Alaci, ar fi crezut că bărbatul tocmai îi spusese femeii cele mai frumoase cuvinte pe care aceasta le auzise vreodată.

— De cine să-mi fie dor, dragă?, înălţă ea din umeri, mută o piesă, o retrase numaidecît şi dădu s-o aşeze în altă parte.

— **Touchee!** gîjîi Alaci şi, cu toate că nu se mişcă de pe bancă, păru că se năpusteşte cu tot trupul asupra piesei cu pricina, o înşfacă şi o trînti triumfător acolo unde o pusese Damiana întîia oară. De cine, urmă el, aproape gîfîind de efortul de adineauri. Da.., ştii tu, ştii foarte bine. Ţi-i dor, ce să mai...

— Ce simţi, dragă? — Damiana făcea eforturi să nu izbucnească în rîs. Ce simţi?

— Te mai şi rîzi, pe deasupra, constată el, alb. N-ai decît să te rîzi pînă pi marţi, asta nu schimbă nimic. tot ţi-i dor.

— Şi dacă mi-ar fi? începu ea să rîdă potolit, însă glasul îi ieşi atît de îndurerat, încît Alaci, pînă atunci cu ochii la tabla de şah, tresări, o privi cîteva clipe, lung, şi cu aproape îngrijorare, dar se linişti pe jumătate: femeia zîmbea.

— Recunoşti, este că recunoşti? făcu el mai potolit. Acuma-ţi dai seama că nu mă poţi trage-n piept. Pe mine nu m-a tras în piept nimeni, niciodată. În afar' de porcu-ăla de Budac. Da aia-i altă chestie. Păi eu îţi citesc omul, ştii cum?, ca pe carte. Păi, acolo, la noi, la Siguranţă, cînd era un caz mai dificil, la cine se apela?

— La tine.

— Sigur că la mine! Ori ai fi vrut să apeleze la Turcan? Ori la Păun? Păi ăştia lucrau, de parcă ar fi fost deăştialalţi, pe puncte. Ori la fomistuăla de Cristu?

— De ce-i zici aşa? Domnul Cristu era foarte simpatic am lucrat cu el la găini, era binecrescut şi cînta şi la vioară.

— Pai nu, să nu cînte la vioară! se înveseli dintr-o dată Alaci. Dacă era cîntăreţ? Şi, vorba-aia, cîntatul îl storcea de puteri şi pe-o gamelă de arpacaş îţi vindea toată celula şi pe mă-sa şi pe ta-su!

(va urma)

SECOL

Coapsele femeilor şi-au pierdut strălucirea
şi sînii lor nu-mi mai spun nimic;
cu trupul tot mai palid,
tot mai subţire
Fecioare înveşmîntate în umbrele serii
aleargă spre un alt veac.
Ca porcii, ca bivolii
se scaldă bărbaţii în mocirlele cărnii şi putrezesc!

POEMUL MÎINILOR

Mai multe mîini au ridicat o casă.
Mai mulţi ochi au înălţat o uşă lîngă zid.
Mai mulţi genunchi au trecut strada.
Mai multe buze s-au întunecat în prag de seară.

Mai multe seri la rînd am stat singuri.
Aureolele ni le flutura Vîntul din Nord.
Joi ne-am oprit în mijlocul străzii
şi duminica am luat-o din loc.
întorcînd spatele tuturor lucrurilor,

Pe fiecare drum un om al ordinii
purtînd aripi de bronz subsuoară.
Mai multe seri la rînd
am încercat norocul la cărţi;
drumul trecea peste ape,
se învolbura peste munţi.

Monedele calpe ale fulgerului şi urletul surd al tunetelor
se amestecau pe terasă.
Mai multe mîini ridicau
ridicau un Zid înalt sub pod.
Mai mulţi ochi pîndeau din apă.
Ce fel de luptă se dădea deasupra?
Un sînge verzui picuri din nouri.

Armele ni le-am îngropat sub temelii:
va veni un timp bun, un timp mîndru, ne-am zis.
Şi acest timp veni.

Cataligele orbilor
ni se înfundau în ochi.
Mai multe mîini ridicau o Casă.
Umerii noştri îi erau acoperişul.
Timp secetos, fără fulgere,
fără tunet pe cer. Ploaia de seară
căzu tropăind pe acoperişul de aur,
unde Femeia cu faţa de bronz
punea un şasd de mîini,
acoperindu-l cu umbra.

Mai multe mîini au ridicat o casă.
Vieţuitoarele cerului s-au prăbuşit brusc pe pămînt,
chipurile mutilaţilor din război
sîmbătă seara au umplut acvariul.
Aceste arme de foc şi secera lunii
au secerat grîu şi ovăz:
sfîrşitul secolului
împrăştiat pe treptele de lemn ale Casei.

...Şi iată şi acoperişul smuls de vînt
şi porţile căscate în lături
şi mucuri de ţigară, şi luminările, cărţi de joc
împrăştiate de Vînt prin podul casei. Şi vă spun:
sunet de alămuri se va auzi, dispre Nord
şi zornăit de bani, şi zdrăngănit de arme!

Nichita DANILOV

Remus RADINA

Testamentul din morgă (4)

Motto: *„Răbdarea în suferință este mai mare decît învierea din morți sau decît orice altă minune“* (Seuse)

PATIMILE DUPA PITEȘTI

În această perioadă, am aflat de la mai mulți studenți amănunte despre ororile comise de regim la închisoarea din Pitești, în anii 1949 — 1950. Unealta principală a regimului a fost Țurcanu, din Cîmpulung Bucovina, student la Facultatea de drept din Iași. Țurcanu, cel mai mare călău pe care l-a cunoscut neamul românesc în era comunistă, tortura pe studenți pînă la moarte. Studenții au încercat să riposteze, s-a găsit și unul care să aducă la cunoștință generalului de securitate Nicolski cele ce se întîmplau acolo: este vorba de studentul Gigi Vătășoiu, care locuise în București, pe Calea Griviței. Rezultatul: după plecarea lui Nicolski, Gigi Vătășoiu a fost ucis, iar reeducarea a luat forme dementiale. Nu voi vorbi mai amănunțit despre crimele săvîrșite în închisoarea Pitești, deoarece există valoroasa lucrare a lui Dumitru Bacu, *Pitești, centru de reeducare*, în care sunt prezentate pe larg aceste crime. Voi aminti numai de un mare torționar nesemnalat: Gebac Lebonard, din Iași.

LEPĂDAREA DE DUMNEZEU

Voi mai sublinia că în așa-zisa acțiune de „depersonalizare“ studenții au fost constrînși prin torturi inimaginabile să bea urină și să mănînce fecale. Omul era astfel nimicit. Dezgustat de slăbiciunea sa el nu se mai putea redresa niciodată în fața propriei conștiințe! Cunosc pe studentul la medicină Jianu, din Craiova, fiul proprietarului fostului cinematograf Apollo, care mi-a mărturisit că a băut mai multe gamele de urină. Fiul profesorului Ciuceanu, din Craiova, și-a distrus ficatul din cauza fecalelor pe care a trebuit să le mănînce. Nicolae Nedelcu, fost coleg de liceu, a fost bătut pînă și-a pierdut mințile. După ani, el și-a revenit. Se spune că metodele diabolice practicate la închisoarea Pitești fuseseră experimentate inițial în închisoarea Liublianca, din U.R.S.S. Nu pot fi o creație a poporului român... O condiție *sine qua non* a reeducării o constituia lepădarea de cele mai scumpe ființe: Dumnezeu și proprii părinți. Ca să închei scurta prezentare a acestei zguduitoare perioade, voi cita cîteva versuri dintr-o poezie a lui Sergiu Mandinescu, din Craiova, fost coleg de liceu, care a trecut prin torturile din închisoarea Pitești, a cunoscut depersonalizarea, apoi redresarea, și a murit la scurt timp după eliberare:

'Atît de groaznică a fost urgia,
Că mulți dintre noi și-au pierdut mințile,
Iar alții și-au pierdut veșnicia!

Unul dintre studenții care mi-au povestit despre ororile din închisoarea Pitești a fost Mihai Spuză, din Mehadia, care absolvise Liceul militar „Mihai Viteazu“ și fusese student la Facultatea de medicină din Cluj. Mihai Spuză era un mare caracter. Acum se afla în brigada lui Bogdănescu, care l-ar fi ucis dacă l-ar fi prins că povestește despre „reeducare“.

MIȘCARI CIUDATE ÎN LAGĂR

Într-una din zile, mă aflam pe șantier unde se construiau barăci din stuf. Trebuia să construiesc o sobă într-o încăpere, dar încăperea avea ușa blocată. Am sărit pe fereastră să încerc deblocarea ușii și am căzut pe o scoabă de fier, care mi-a perforat laba piciorului drept. Mi-am scos singur scoaba din picior. Arșavir Acterian, care era lîngă mine, a îngălbenit. Am fost dus la un dispensar civil, unde am fost pansat și mi s-a făcut o injecție antitetanică. Medicul mi-a șoptit că are o mare admirație pentru deținuți politici. Noaptea am făcut alergie din cauza serului și a trebuit să mă plimb prin curtea lagărului, pentru a mai scăpa de urticarie. Am observat niște mișcări ciudate prin curte, dar abia peste cîteva zile am aflat ce se întîmplase în acea noapte de 22 iunie 1951, cînd se împlineau zece ani de cînd mareșalul Antonescu declarase război U.R.S.S., pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord. Zeci de studenți „reeducați“ din faimoasele brigăzi 13 și 14 au luat un grup de peste douăzeci de deținuți considerați „reacționari“ și, pentru a-și dovedi atașamentul față de U.R.S.S., i-au bătut în mod îngrozitor. Torționarii, tineri și bine hrăniți, se dezbrăcaseră de cămăși pentru a se recunoaște ușor în timpul bătălii. Toate victimele au fost torturate în aceeași încăpere, ore în șir. Dintre cei torturați cunosc pe: inginerul agronom Bătrîn, din Arad, căruia i-au fracturat clavicula, Toriceanu, din București, căruia i-au fracturat coastele, pictorul Dobre, căruia i-au fracturat coloana vertebrală. Brigăzile studențești 13 și 14 erau conduse de torționarii Bogdănescu și Enăchescu, ambii studenți la Facultatea de medicină din Cluj. Ca foști studenți la medicină știau unde să-și lovească victimele. Enăchescu, pentru a dovedi că nu mai recunoaște pe nimeni în afară de partidul comunist, l-a bătut crunt pe propriul său unchi, deținut tot la Peninsulă, fruntașul țărănist Pițigoi. La fel a făcut și studentul Lunguleac cu unchiul său.

TRANZACȚII NU FAC CU MIȘELIA

Deși rana de la piciorul meu se infectase, nu am fost scutit de muncă nici pentru o zi. În această perioadă am avut bucuria de a întîlni pe Cicerone Ioanițoiu, din Craiova, fost coleg de liceu. El era profesor de istorie, iar în timpul alegerilor din 19 noiembrie 1946 fusese șeful tineretului național-țărănist de la Facultatea de litere și filosofie, din București. Ioanițoiu a fost unul dintre organizatorii „protestelor studențești“ din primăvara anului 1944, prin care se cerea mareșalului Antonescu să ia măsuri imediate pentru a pune capăt atrocităților comise de unguri împotriva românilor ardeleni și pentru a se declanșa lupta de eliberare a Ardealului subjugat. Ioanițoiu îmi povestea că în anul 1945 a fost răpit de trupele sovietice, la Craiova, cu intenția de a-l asasina. Dar el a reușit să arunce niște bilețele din încăperea unde era închis, prin care ruga pe cei ce le vor găsi să anunțe pe profesorii Ilie Ion și Mihail Paulian, fruntași ai Partidului Național-Țărănesc din județul Dolj, în ce loc se află sechestrat. Bilețelele au ajuns pe mîini bune, cei doi profesori au intervenit, iar colegul meu a fost salvat. Cicerone Ioanițoiu avea o atitudine demnă la canal, el se conducea, parcă, după cuvintele lui Rostad „Tranzacții nu fac cu mișelia!“

ASASINUL ERA LICENȚIAT ÎN TEOLOGIE

Într-o seară, venind de la lucru, am asistat la o scenă cu totul ieșită din comun: deținutul Dumitrache, fost marinar, era legat la stîlpul infamiei, în mijlocul lagărului. Toți deținuții trebuiau să treacă pe lîngă el și să-i condamne fapta: evadase și fusese prins. Mi-am dat seama că se pregătește ceva. Am trecut pe lîngă el, m-am oprit și i-am spus:

— Domnule Dumitrache, curaj! Orice rob are dreptul să-și caute libertatea. Roagă-te lui Dumnezeu!

Un zîmbet a înflorit pe fața lui Dumitrache, care fusese torturat în chip barbar. Dar noaptea s-a întîmplat un lucru de o cruzime fără precedent: Dumitrache a fost împușcat și aruncat lîngă rețelele de sîrmă ghimpată, ca și cum ar fi încercat să evadeze din nou. Cum nici o crimă nu rămîne ascunsă (și asta ar trebui să o știe toți criminalii din lume!), toți deținuții au aflat adevărul: crima a fost organizată de ofițerul politic Chirion. Acesta i-a dat un pistol chiar unui deținut politic, primului brigadier Madan, originar din Basarabia. Dumitrache a fost dus într-un beci de cartofi, unde a fost împușcat de Madan. Un alt deținut a văzut toată scena. Menționez că asasinul Madan era [illegible] în teologie. Comandantul lagărului Peninsula e[illegible] tunci Zamfi[illegible], fost hamal în portul Constanța. Ofițerul politic Chirion a mai comis și alte crime. El a mutat pe doctorul Simionescu în brigada torționarului Bogdănescu, pentru a fi ucis.

CONCEDIU DE ODIHNĂ PENTRU UCIGAȘ

Doctorul Simionescu, originar din Turnu Măgurele, fost ministru al sănătății, fusese șeful generației din 1922. Care a fost vina lui? Ar fi comunicat unui alt deținut o veste pe care o aflase, probabil, chiar de la un turnător: că în Franța ar fi venit la conducere Charles de Gaulle. Zvonul a circulat în tot lagărul și deținuții politici își puneau mari speranțe în generalul de Gaulle. Chirion lansa deseori știri false, pentru a demoraliza pe deținuți. Doctorul S[illegible] fost torturat zi de zi, cu o cruzime fără margini, chiar de către studenții pe care-i iubise totdeauna. Bogdănescu și echipa lui de șoc i-au fracturat oasele, apoi l-au scos la fabrica de cărămidă de la Năvodari, bătîndu-l și silindu-l să muncească. Doctorul Simionescu nu a mai putut suporta chinurile și umilințele: într-una din zile, s-a îndreptat spre cordonul securității, simulînd că vrea să fugă. Deși abia se putea mișca, avînd fracturi, un soldat din securitate a tras în el omorîndu-l pe loc. Asasinul a primit un concediu drept răsplată. Chirion a mai mutat în brigada lui Bogdănescu și pe comandorul de aviație Titus Ceaușu, care intrase în conflict cu brigadierul Marinoviei, fostul meu torționar. Comandorul Ceaușu era crunt bătut în fiecare zi de Bogdănescu și echipa lui. Într-o zi l-am întîlnit în curte și l-am întrebat:

— Ce se întîmplă cu dumneavoastră, domnule comandor?

Mi-a șoptit îngrozit:

— Depărtează-te de mine, că sunt urmărit!

Comandorul Ceaușu, beneficiind de o bună condiție fizică, muncea mai mult, ceea ce mai tempera din zelul călăilor. Numai asasinarea doctorului Simionescu, care se pare că a avut un oarecare ecou, l-a salvat pe comandorul Ceaușu de la moarte.

FOȘTI CRIMINALI, AZI MEDICI

Călăul Chirion constituise o brigadă disciplinară numai din preoți, condusă de torționarul Vasile Matei. Preoții erau supuși la o muncă grea și la bătăi permanente. Cu toate acestea, aveau moralul foarte ridicat și, după, cum mi-a spus un preot, credeau, ca Seuse, că „Răbdarea în suferință este mai mare decît învierea din morți sau decît orice altă minune“. Pe mine mă spovedea la Crăciun și la Paști părintele Munteanu, din brigada de preoți, care sfida primejdiile ce-l pîndeau. Acum a fost numit comandant al lagărului de muncă Peninsula, Tiberiu Lazăr, din Dej, fost șofer. Deși el avea momente de cruzime deosebită, a ameliorat mult situația deținuților. Era ostil reeducării practicate de brigăzile studențești 13 și 14.

Bogdănescu, Enăchescu, Lie Pompilie și alți studenți torționari au fost ridicați de la canal și nu i-am mai văzut niciodată. Am auzit însă că regimul le-a mulțumit pentru crimele lor: toți aceștia (și alți torționari printre care și Ion Stancu) au avut dreptul să termine facultatea de medicină și azi sunt medici! Alți studenți, în schimb, nu au mai primit această aprobare. Lazăr Tiberiu a interzis bătaia, rezervîndu-și numai lui acest drept. S-a găsit însă un deținut politic care să ceară reintroducerea bătăii: profesorul universitar Golimas, de la Academia Comercială, care la canal era brigadier. Se pare că acest torționar este astăzi profesor universitar la Craiova. *(va urma).*

Singurătatea candelabrului

(I I)

Jocul de zaruri se naște ca marea
în fereastra mea
poate fi o întîmplare plină de lumină
tăcerea răcoroasă
se furișează în lătratul cîinilor.

* * *

Dintr-un ciob de oglindă
am riscat pe propriul meu ecou
să (vă) privesc
în alternanță cu noaptea
dezorientată de transparența umbrei.

* * *

Simt — strop de privire —
mugurul.
(ca o amenințare
se-naltă iluzia)
puținele lucruri palpabile
se ascund ca o privire
perpetuă
imaginați-vă zidul...

* * *

Oglinda își sfîșie răsăritul
dedublat ca o răscruce de drumuri
din această dedublare se naște clipa
ca un depozit de ecouri
iubito, îți mîngîi sentimentul
ca pe o ultimă știre
din tabăra învingătorilor.

* * *

O femeie
un anotimp.
O noapte de sticlă
ajung tulburător
să atingă dimineața
Sub streșini
o privire
pîlpîie
ca un murmur

* * *

Ușa (mea)
se bucura
de cuvintele
ce se rostesc ca o pasăre
amanții alcătuiesc lumina
— ruină a privirii —

* * *

Frigul se zvîrcolește în brațele mele
îl corup ca pe o amantă
privirea plînge lumina neatinsă
numai genunchii mei nasc păsări
trișînd (rușinos) viitorul.

Gheorghe VIDICAN

Povestea boiernașului de țară și a fecioarei cu lindic zglobiu

Povestea boiernașului de țară
Și a fecioarei cu lindic zglobiu
Am scris-o pe foiță de țigară,
Trîntit în praf, c-o de păianjen ghiară
Muiată-n sînge vesel de scatiu.

Trăia-ntr-un tîrgușor cu coropișniți
Prinse-n țîțîni sub vechi latrine mari
Un boiernaș ce-și da tihnit prin rîșniți
Tristețea și-și punea pe suflet prîșniți
De rouă strecurată prin mărar.

El se trezea în zvon de bibilice,
Jiletca fină, proaspătul nădrag
Îl îmbrăca și pe cărări propice,
La păpădii zdrobind și la furnice,
Pînă-n amurg umbla c-un zîmbet vag.

Dar într-o zi primi un plic albastru
În timbre mov, peceți de miere roz.
Cu briciul boiernașul cel sihastru
Îl despică și-al vieții lui dezastru
Pornitu-s-a precum un basm frumos.

Căci îl chema fecioara-n flori surpată
Dintr-un ținut cu iz aliotman,
Rugîndu-l iute-n orce are roată
Să vină cît mai este încă fată
La vîrsta ei de șaisprezece ani.

Și boiernașul, luînd bilet la gară,
Călători pe-al liniei fier grav
Și-abia ajuns, oh, grabnica fecioară
Picioarele își desfăcu, sprințară,
Ca să-i arate himenul suav.

Și, Doamne !, iartă-mi gingașele rime,
Ca un destoinic halebardier
Lindicul dalb sări-n cîrlionțime
De plete lungi ce nu le tunse nime
Fiindu-i spaimă a-și tocmi frizer.

Ci dînsu, -ngenunchiat smierit în fața
Altarului bombat pe dinapoi,
Gustă din ceașcă-ntîi adînc dulceața
Și bărbăția lui trecu ca rața
Pe apă printre buzele-i apoi.

Și fericiți jucatu-s-au, departe
De lumea rea, rostogoliți pe p[illegible]t,
Lin desfătîndu-și fiecare parte,
Dar pentru asta un volum aparte,
În pieliță de zmicură legat,

Voi scrie, clătinînd condeie grele,
Și-atunci, o, cetitorule, vei ști
Acele lucruri durdulii și frele
Ce se întîmplă-n zori sub păturele
Între îndrăgostiții serafii.

Emil BRUMARU

lecturi tendențioase

Un agent literar pentru Alexandru Drăghici

De o vreme oarecare observ că nu mai am lecturi pure. Nu reușesc să mai citesc, cu alte cuvinte, acele cărți izbăvitoare care să nu-mi evoce defel prezentul și a căror lectură să pot jura că nu-mi folosește în mod sigur la nimic. Prin toamna lui 1989 abandonasem un program de lectură consecvent respectat ani de zile pentru o literatură care se referea exclusiv la problema puterii *. La începutul anului 1990 n-am citit nimic, prin vară am început să citesc eseu, iar mai nou, cu mare strădanie, cîteva romane. Ultimul dintre ele, o traducere după romanul lui Vonnegut jr. „Mother Night" mi-a fost cu siguranță scos în cale de diavol. Și-am să vă dovedesc ce spun.

TRIBUNALUL MORAL AL MICILOR MESERIAȘI

Cei care au avut de suferit în lagare, pușcării politice sau regimuri totalitare se trezesc mai devreme sau mai tîrziu confruntați cu stressul rememorării. Fiecare reacționează astfel în fața acestuia: mecanismele de apărare sînt, evident, diverse. Unii caută obsesiv răzbunarea. Alții povestesc la nesfîrșit. Alții tac și vizează. Alții pledează pentru amnistie, ba chiar pentru o „annebuie uitată pur și simplu". Doctorul Epstein îi zice, ca doctorul Epstein din romanul lui Vonnegut jr, care afirmă — „o perioadă de demență treda afară din casă pe criminalul nazist care își caută mîntuirea prin ispășirea pedepsei. Trecutul e proscris, pentru el, prin simplul fapt că este trecut. E drept că S.S.-ul nu mai era la putere în Germania postbelică, precum securitatea noastră azi. E drept, de asemenea, că evreul Epstein era medic și nu judecător. Semnul egal pe care îl pune uneori istoria între cetățean și judecător este respins violent de doctorul Epstein. La insistențele „criminalului de război" și ale propriei sale mame, și ea veterană de la Auschwitz, doctorul sfîrșește prin a găsi trei mici meseriași evrei care „vor fi încîntați să joace rolul de parașutiști israelieni". Cei trei vor sosi tropăind mărunt. Și pe Ceaușescu un fel de croitor îl va duce cu mașina pe penultimul său drum. La noi, în România, micii meseriași sînt oameni cu frica lui Dumnezeu. Prin alte părți, ei fac parte chiar din juriile tribunalelor și sînt niște mici Dumnezei ei înșiși.

JUSTIȚIARII FURĂ BECURI

„Criminalul de război" al lui Vonnegut este urît și urmărit de o grămadă de lume. Tipul care-l mai capturase odată, în război, vine beat mort să-l facă praf și îi explică, printre altele, că după momentul glorios al capturării „criminalului de război" viața postbelică își cam bătuse joc de el și el ajunsese ultimul om între timp. În absența „criminalului" mai mulți justițiari îi călcaseră apartamentul, spărgînd ușile și ferestrele și luînd dinăuntru tot ce apucau. Mama dr. Epstein, care prinsese și accesele justițiare populare din perioada nazistă, observă că cele două indignări aveau ceva în comun. La fiecare expediție justițiarii ciordeau becurile de pe stradă. Deși se fabricau destule becuri în Germania anilor '30, ca să nu mai vorbim de America anilor '60. Numai în România anilor 1990 becurile par să fi dispărut cu desăvîrșire. De curînd am vorbit cu un profesor universitar care își pusese în gînd să fure becul din toaleta universității ca să și-l pună în laborator. Întîrziase însă acest proiect și femeia de serviciu, ceva mai iute de mînă, îl luase. Aproape că o prinse asupra faptului, dar bineînțeles că nu-i putea face absolut nimic, întrucît ea avea acasă trei copii mici și nici un bec. Atît profesorul universitar cît și femeia de serviciu nu se poate spune că ar fi făcut compromisuri esențiale în vechiul regim. Ar putea face deci parte oricînd dintre acei cetățeni chemați să facă parte dintr-un juriu moral, dintr-acelea de care țara noastră are astăzi atîta nevoie.

TREBUIE MULTĂ MINCIUNĂ CA SĂ POȚI STRECURA ȘI CITE UN ADEVĂR, SAU INVERS

De fapt, „criminalul de război" al lui Vonnegut jr. nici nu prea este un criminal adevărat. În tot timpul cît lucrase la Ministerul Propagandei nazist, scriind texte rasiste și așa mai departe, el fusese agent. Prelua și transmitea informații Statelor Unite, fără a ști ceva despre conținutul lor. Nimeni nu îl bănuia, deoarece era un propagandist excelent. După război, socrul lui, șeful poliției din Berlin, îi spune că el îl bănuise că ar fi fost agent american, dar nu îl denunțase, deoarece treaba pe care o făcea el, la Ministerul Propagandei, era excepțională ; „fiindcă în vecii vecilor n-ai fi putut să-l servești pe dușman la fel de bine cum ne-ai servit pe noi". „Numai datorită ție n-am ajuns să trag concluzia că Germania înnebunise".

Cu toate acestea, rolul ideologilor și al propagandiștilor este adesea minimalizat, chiar și în zilele noastre. Rosenberg a fost spînzurat fiindcă fusese Gauleiter pe un teritoriu ocupat unde se comiseseră crime de război. Ceilalți propagandiști au fost achitați. Dumitru Popescu de puțin nu a fost primit pe 22 în faimosul studiou 4, ulterior a fost arestat și pînă la urmă va scăpa basma curată. El nu este acuzat că, datorită lui Ceaușescu și familia lui nu puteau ajunge la concluzia că înnebuniseră. El este acuzat de genocid, probabil că face parte dintre cei care vor a[illegible]e martori să susțină că în viața lui n-a om[illegible] o găină. Probabil că nici n-a omorît vreo găin[illegible].

Textele adevărate ale lui Howard Campbell jr., criminal de război și agent american, nu le găsim în *Mother Night*. Le găsim în schimb în *Slaughterhouse Five*, care a fost scris mult mai tîrziu. Sînt într-adevăr excelente deși e vorba de propagandă antiamericană. Ideea este că societatea americană nu suportă pe cei care nu au succes. Ideea mai este că printre cei care nu au succes se pot eventual găsi oameni foarte de treabă. Și în textele împotriva evreilor este un strop de adevăr. Este adevărat că oligarhia financiară evreiască domina America și că nici unul dintre acești bogătași nu a văzut mai îndeaproape războiul unde mureau soldații americani. În general baza propagandei este faptul că nimeni nu are curaj să rostească adevărul integral. Totdeauna se vor găsi adevăruri considerate inoportune și insuportabile pe care orice tabără, chiar cea superioară din punct de vedere moral, nu le va rosti despre sine. Ele vor constitui miezul propagandei taberei opuse.

Din cauza aceasta cred eu că a venit vremea să scriem și noi, în sfîrșit, adevărul despre tabăra noastră. Puteți fi siguri că în acel moment ziarele F.S.N. își vor pierde pîinea. Deja cotidianul „Azi" a ajuns la vreo jumătate din tirajul revistei „22", ceea ce părea aproape neverosimil prin mai — iunie.

MEMORIILE CĂLĂILOR SÎNT MAI INTERESANTE DECÎT ALE VICTIMELOR

În Israel, unde „criminalul de război" așteaptă să fie judecat, el cunoaște un personaj foarte interesant. Pe Adolf Eichmann în persoană. Anterior îl cunoscuse și pe Hoess, comandantul de la Auschwitz. Hoess se văicărea că nu poate scrie, deși amintirile lui ar fi fost o mină de aur. Eichmann, dimpotrivă, își scria dezinvolt memoriile. Preocuparea lui cea mai mare se referea la găsirea unui agent literar. Auzise că în America un astfel de agent ar fi indispensabil. „Criminalul de război" îi confirmă. Așa e, în America, fie călău, fie victimă, fără un agent literar nu te poți descurca.

N-am citit memoriile lui Adolf Eichmann. Habar n-am dacă există. Dacă ar exista, probabil că sînt pasionante. Știu sigur că cele ale lui Speer sînt mult mai puțin monotone ca amintirile lui Simon Wiesenthal. Nu știu cum se face, dar asta-i situația. Și mă gîndesc că ar fi trebuit să-l lăsăm pe Ceaușescu să trăiască pentru a-și scrie memoriile. Ce nemaipomenit „fenomen Pitești" ar putea scrie comandantul închisorii. Sau Al. Drăghici, sau acel șef al torționarilor care a fost condamnat la moarte pînă la urmă. Experiențele victimelor nu sînt identice, dar sînt totuși apropiate, e vorba de elementul pasiv care îndură situația, nu o provoacă. Nu ne poate spune deci nimic interesant asupra motivației, partea cea mai fascinantă. Dacă experiența victimei se mărginește la suferință, experiența călăului de rang înalt nu se mărginește la cruzime.

NUMAI ÎN ROMANE ȘTREANGUL ESTE PREFERAT PENSIEI

Deși parțial vinovat și sigur de achitare, criminalul de război se spînzură în închisoarea din Ierusalim. Nu numai conștiința culpei îl împinge la asta, ci și faptul că nu mai avea pe nimeni. Prietenul lui cel mai bun și iubita lui se dovediseră a fi agenți KGB. Asta cu agenții e o obsesie a lui Vonnegut. În *Cat's Cradle* toți sînt agenții cuiva, uneori o familie se întîmplă să servească și la patru agenturi diferite. Aceasta mă face să mă gîndesc ce simte un student român al cărui tată e securist sau ceva de genul acesta. Eu am avut un coleg care era de o inteligență ieșită din comun. Toată scurta noastră viață se ajunsese exclusiv prin meritele lui personale. Era liberal, dar la alegeri a votat cu Frontul de teamă că altfel tatăl lui o să fie linșat de mulțime. Acum a plecat la Paris, bănuiesc că pentru totdeauna.

Oricum ar fi, „criminalul" lui Vonnegut se spînzură. Aici apare diferența între el și Al. Drăghici, care trăiește liniștit încasîndu-și pensia de la statul român. Din cînd în cînd mai citește prin *România liberă* despre „procesul comunismului". Despre „Convorbiri literare" a auzit ceva pe cînd era la școală și profesorul lui de limba română îl preda pe Eminescu. Nu avea de unde să știe pe atunci ce va ajunge în viață, nici el nici profesorul. Astăzi dl. Drăghici habar n-are că mai există *Convorbirile* și ar fi grozav de surprins dacă vreun vecin de-al lui, tot profesor de limba română, i-ar spune că i-a apărut numele în revista asta. Dar probabil că nici un profesor de limba română nu locuiește prin vecinătatea lui.

Alina MUNGIU

* — interesant că nu simțeam nevoia să citesc despre democrație. Nici azi nu simt această nevoie.

** — acest articol aparține unui gen publicistic pe care îl voi defini de abia de acum încolo

Konrad SAKOWSKI

Ultimul călău al lui Stalin: Beria (3)

Afacerea leningrădeană

La 31 august 1948 a murit Andrei Jdanov, omul de încredere al lui Stalin Acesta „bănuieşte" că a murit de moarte bună. Iată motivul pentru o nouă epurare, iată începutul noii „ejoviade". Decesul lui Jdanov a marcat începutul „afacerii leningrădene". Încă din 1949, Stalin poruncise serviciilor Securităţii să-i obţină „dovezi" ale trădării din partea unor comunişti de frunte, care nu erau de acord cu politica sa faţă de Iosip Broz-Tito. Îşi propusese încă o dată să împuşte doi iepuri dintr-o lovitură: să scape de oponenţi şi să găsească „ţapi ispăşitori" pentru insuccesele planului cincinal după război. Prima victimă a fost N.A. Voznesenski, preşedintele Gosplanului Uniunii Sovietice (Comitetul de Stat al Planificării) şi locţiitor al preşedintelui Consiliului de miniştri al U.R.S.S. Voznesenski criticase deschis politica antijugoslavă a conducerii sovietice, într-o discuţie personală cu Stalin. A fost arestat şi lichidat. Odată cu Voznesenski a fost arestat şi generalul Alex. Kuzneţov, decorat de două ori cu ordinul Lenin, prim-secretar în anii 1945-1946 al Leningradului şi al Comitetului Regional Leningrad al PCUS. A pierit odată cu Voznesenski. Ulterior, în închisorile MGB şi-au pierdut viaţa: M. I. Rodionov, locţiitorul lui Kuzneţov, P.S Popkov, secretarul CC şi secretar al organizaţiei din Moscova a PCUS, Popov, ca şi preşedintele Tribunalului Suprem al URSS, Boliakov. Nu se ştie precis cîţi comunişti au fost lichidaţi în legătură cu „afacerea leningrădeană" Putem doar să ne imaginăm. La Congresul al XIX-lea al PCUS, M. Kozlov i-a informat pe cei prezenţi că la Leningrad şi în regiunea aferentă au fost angajaţi 2000 de activişti de partid. De aici putem trage concluzia că tot atîţia au fost nevoiţi să „plece"! Represiunea a cuprins şi familiile învinuiţilor, deci calculul anterior rămîne, iarăşi, incomplet.

Afacerea Crimeea

Insuccesele noului cincinal l-au determinat pe Stalin să caute noi „ţapi ispăşitori". Încă din 1950, a început să se spună cu glas tare că „sabotori" şi „dăunători" în economie sînt evreii. Astfel s-a născut „afacerea Crimeea", care a căpătat acelaşi ecou ca şi cea a Leningradului. Stalin a folosit cu multă îndemînare starea de spirit antisemită din Uniunea Sovietică şi astfel pe fiecare listă a persoanelor lichidate s-au aflat şi evrei. În toamna şi iarna lui 1948, Stalin a trecut prin momente de mare nervozitate. La solemnitatea de deschidere a Ambasadei Israelului a sosit şi ministrul afacerilor externe ale acestui stat, doamna Golda Meir. S-a sărbătorit şi Anul Nou. În sinagogile moscovite sau adunat mii de evrei. Sosirea doamnei Meir a ocazionat demonstraţii pe care Moscova nu le mai văzuse pînă atunci. Mulţimea s-a adunat lîngă Ambasadă, cerînd informaţii despre rudele care pieriseră fără urmă. În timpul nopţii, lucrătorii MGB au organizat hăituirea evreilor. Au fost distruse editurile şi tipografiile evreieşti, au fost confiscate materialele găsite acolo. La Moscova, apariţia gazetelor evreieşti a încetat. Tot în capitala URSS-ului acţiona încă din 1942 „Comitetul evreiesc antifascist", sprijinit de evreii americani. Pentru activitatea acestui comitet fuseseră depuşi în cont la Banca Sovietică două milioane de dolari. După demonstraţii, serviciile Securităţii l-au arestat din ordinul lui Stalin spusese: „Este evreu dar, în lomon Michoels. Nu peste mult timp acesta a decedat într-un accident de automobil. Exact la fel murise şi un membru al gărzii personale a lui Kirov. De data aceasta lucrurile au mers mult mai departe: au fost arestaţi toţi membrii Comitetului. A fost lăsat în pace doar Ilya Ehrenburg, despre care Stalin spusese: „Este evreu, dar în plus, este un comunist renumit şi un bun patriot sovietic". Majoritatea celor arestaţi a pierit în închisorile MGB-ului. Evreii au fost împuşcaţi pur şi simplu. Dar lucrurile nu s-au terminat astfel. După deportarea tătarilor din Crimeea, regiunea rămăsese fără populaţie. Au fost colonizate acolo familii de origine rusă, dar lipseau meseriaşii. Evreii care se simţeau legaţi de pămîntul rus, în dorinţa de a stopa emigraţia spre Israel, au venit cu propunerea stabilirii lor în Crimeea. De data aceasta serviciile Securităţii s-au folosit de acest plan. Programul instalării evreilor în Crimeea s-a alcătuit în colaborare cu „imperialiştii americani", corespunzător dorinţei acestora de a rupe peninsula de Uniunea Sovietică.

Afacerea Mingrel

Următoarea epurare a căpătat denumirea de „afacerea Mingrel". Au fost arestaţi lucrători din aparatul de partid al RSS Georgia. La Congresul XX al PCUS N. Hruşciov relata: „Utilizînd documente falsificate, (Stalin) s-a străduit să dovedească existenţa în Georgia a unei organizaţii net naţionaliste, care plănuia lichidarea Puterii Sovietice cu ajutorul forţelor imperialiste. În legătură cu aceasta, au fost arestaţi în Georgia o serie de lucrători ai aparatului de partid şi ai celui guvernamental. Mai tîrziu s-a dovedit că întreaga chestiune a fost o calomnie, plănuită în organizaţia de partid a Georgiei".

Începutul căderii

În tot acest timp, Beria se găsea parcă în umbra întregii politici staliniste. În 1946 toate Comisariatele Poporului fuseseră transformate în ministere. NKVD-ul devenise Ministerul Afacerilor Interne, iar NKGB-ul (Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului), separat în 1941 de NKVD, a devenit MGB (Ministerul Securităţii Statului). Sigur că s-au efectuat schimbări şi în organele de conducere. Beria a fost înlocuit din postul de ministru al afacerilor interne de către generalul S.N. Kruglov. Era primul semnal. Din acest moment, mareşalul Beria a fost, în mod formal, detaşat de conducerea directă a organelor Securităţii. Putem presupune însă că, în calitate de preşedinte al Consiliului de Miniştri şi, mereu, cel mai apropiat colaborator al lui Stalin, continua să coordoneze activitatea anumitor servicii ale Securităţii. El a fost cel care a organizat Secţia specială de spionaj atomic. La începutul anului 1952, în organele sovietice au loc iarăşi schimbări importante. Abakumov, cel mai apropiat prieten al lui Beria, a fost eliberat din postul de ministru al MGB, locul lui fiind ocupat de un oarecare Ignatiev, necunoscut de nimeni. Cu toate că Beria îl asculta în continuare orbeşte, Stalin a început să vadă în el un concurent. Probabil de aceea Lavrentii Beria şi colaboratorii săi apropiaţi au fost înlocuiţi de la conducerea organelor Securităţii. În acelaşi an, 1952, Stalin a hotărît să convoace Congresul partidului, al XIX-lea, care nu se mai ţinuse de 11 ani şi să sporească numărul membrilor Biroului Politic de la 10 la 25. În acest chip voia să slăbească importanţa şi autoritatea membrilor Biroului, să micşoreze sfera puterii lor. Era vorba, în principal, de Beria, Hruşciov şi Malenkov. În acea vreme, nimeni nu era sigur de viitorul său. Toţi tremurau. În toate locuinţele înalţilor funcţionari de partid şi de stat erau montate, din ordinul lui Stalin, instalaţii de ascultare.

Beria, agent turc

Încă de la finele războiului, Beria încetase a mai fi stăpînul poliţiei secrete. Cînd autoritatea sa a început să scadă şi la Moscova, Beria a căutat sprijin la concetăţenii săi din Caucaz. Ştia foarte bine că unii dintre ei au influenţă asupra lui Stalin. Deci s-a străduit ca în aparatul PC din Georgia să-şi plaseze cît mai mulţi dintre oamenii săi. Însă succesul caucazian al lui Beria a fost de scurtă durată. Din ordinul lui Stalin probabil Poskrebişev, secretarul personal al acestuia, l-a învinuit pe toţi adepţii lui Beria, pe care acesta îi strecurase în aparatul de partid al Georgiei, de legături cu imperialiştii turci.

Anghel N. Rugină

Un „miracol economic" este încă posibil (IV)

VIII Reforme la comunicaţii, căi ferate, aviaţie şi marină

Toate acestea rămîn în proprietatea statului, pentru a fi administrate în acord cu Legea de justiţie socială şi economică. Pe de altă parte, se pot concesiona şi particularilor sub aceleaşi condiţii. Munţii, apele, minele şi petrolul rămîn, la fel, în proprietatea statului cu opţiunea de concesionare particularilor sub aceleaşi condiţii cu cele menţionate mai sus.

IX. Reforma administraţiei publice

Este necesară o reformă comprehensivă a administraţiei publice, adică a guvernului, care cere un studiu aprofundat şi poate fi eşalonată în funcţie de perioada de tranziţie de 3 ani.

(1) Ministerele să fie reduse la 10 sau 12 unităţi, printre care să fie şi un Minister al refacerii şi consolidării naţionale, care să preia toate bunurile (materiale şi băneşti) rămase de la fostul P.C.R.

(2) O economie de piaţă şi un regim curat democratic cere aplicarea principiului **descentralizării** şi în Administraţia publică, atît în ce priveşte împărţirea cheltuielilor, cît şi a veniturilor.

(3) Bugetul public să se împartă în două: a) **Bugetul ordinar,** cu cheltuieli ce se repetă de la an la an şi care poate fi programat şi aprobat de parlament pe o perioadă de 4 ani; b) **Bugetul extraordinar,** cu cheltuieli care apar numai în legătură cu anumite proiecte speciale şi trebuie supus Referendum-ului public (ca în Elveţia), spre a fi aprobat de majoritatea populaţiei, ce va plăti un impozit separat de cel ordinar.

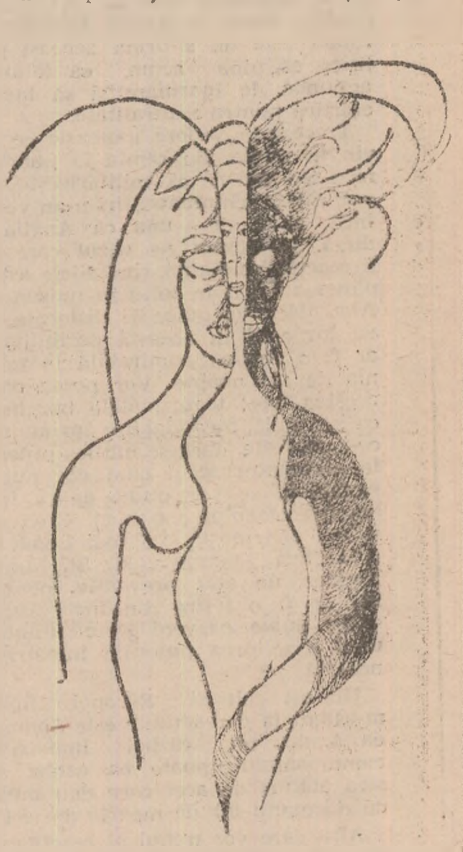
(4) Să se recunoască, într-un nou **Cod de administraţie,** principiul **autonomiei financiare,** referitoare la Bugetul Naţional şi la Bugetul fiecărui judeţ. În cursul dictaturii vechiului regim, un număr de judeţe au fost mutilate prin combinare cu alte judeţe sau desfiinţate. Să se anuleze Reforma administrativă din 1950, cînd 15 judeţe au fost mutilate. Autonomie financiară înseamnă că o unitate administrativă principală ca Guvernul naţional sau un judeţ, pe lîngă precizarea obligaţiilor ce-i revin, se bucură de o sursă de venituri care este independentă de a altor unităţi. Această regulă este în acord cu principiul descentralizării administrative într-o societate democrată. Prefectul şi primarii aleşi direct de popor.

(5) Veniturile ordinare ale statului se recomandă a se trage dintr-un impozit unic pe tranzacţii comerciale, de ex. 20 sau 25 la sută. Să fie impozabil atît sectorul privat, cît şi cel public în materie de operaţiuni comerciale. Impozitul pe clădiri rămîne în sarcina comunelor şi oraşelor. Impozitul pe venit într-o formă progresivă să nu fie introdus decît după ce un **minimum** (costul de întreţinere a unei familii, inclusiv posibilitatea de a economisi), spre ex. 30 000 Lei vechi, este scutit de orice impozit pe venit.

(6) Fondurile rezultate din impozitul unic să se despartă la origine în două părţi: (a) Tranşa I, de 60 la sută, să meargă la Guvernul central de la Bucureşti, iar (b) Tranşa II, de 40 la sută, să rămînă la judeţul de unde a fost încasat impozitul. Evident că proporţiile pot fi schimbate. Prin această reformă se realizează autonomia financiară a judeţelor.

X. Balanţa de plăţi internaţionale
1. Compoziţia balanţei de plăţi internaţionale

Balanţa de plăţi a unei ţări se compune din trei părţi principale: (1) Balanţa de comerţ; (2) Balanţa de capitaluri; (3) Balanţa mişcărilor de aur sau argint. **Balanţa de comerţ,** se compune din valoarea totală a exporturilor de mărfuri şi servicii (elemente de activ) şi valoarea totală de importuri de mărfuri şi servicii (elemente de pasiv). **Balanţa de capitaluri** se compune din importul de capital şi din exportul de capital, inclusiv dobînda la datoria externă. **Balanţa de argint** (în cazul nostru) cuprinde importul sau exportul, adică intrarea şi ieşirea

de Lei externi sau argint. Balanţa de plăţi internaţionale poate să aibă, la un moment dat, un sold activ (ţară creditoare) sau un sold pasiv (ţară debitoare) ori să fie balansată (echilibru), adică nici surplus, nici deficit.

2. Auto-mecanismele de funcţionare

Un sistem de echilibru general stabil, cu un Leu intern şi extern 100 la sută acoperit şi convertibil la vedere, are mai multe mecanisme de funcţionare: (1) oscilaţii normale în cursul de schimb; (2) punctul de intrare şi ieşire a argintului; (3) oscilaţii normale în rata de dobînda; (4) paritatea puterii de cumpărare a Leului pe pieţe interne şi externe.

În textul planului s-a arătat cum fiecare din aceste auto-mecanisme funcţionează. Sistemul de echilibru general stabil este imun la fluctuaţiile conjuncturale din afară, care produc efecte negative cumulative în regimul capitalist. În sistemul de echilibru, fluctuaţiile din afară (indiferent dacă sînt conjuncturale sau nu) pot avea numai un simplu efect, determinabil sub forma de ajustare normală către stabilirea unui alt echilibru.

În concluzie, într-un astfel de reg[illegible] Guvernul şi BNR nu pot fi zgudui[illegible] de fluctuaţii cumulative venite din afară. Balanţa de plăţi se ajustează automat după principiul vaselor comunicante între Leul extern şi intern

Un rege „fără interpret“:

Jurnalul lui Carol al II-lea

LUNI, 21 AUGUST (1939)

Dimineața miniștrii Andrei și Călinescu. Cu primul, lucruri curente și destul de lungă conversație asupra școlii ; sîntem de acord. Cu Călinescu discutăm situația, care tot primejdioasă rămîne(...)

La 4,30 Urdăreanu telefonează că are ceva extrem de important și grav de comunicat. Îmi aduce știrea atît de neașteptată cît de dezagreabilă și de oribilă că Germania iscălește cu URSS un pact de neagresiune și că Ribbentrop merge la Moscova ca să aducă la îndeplinire acest act de înaltă trădare din partea Sovietelor. La Paris și la Londra, se înțelege, consternare. Urdăreanu e tragic asupra știrii. Eu nu sînt peste măsură de mirat, căci de mult aveam (un gînd) hotărît că se pregătea un concubinaj între nazism și comunism și că între aceste două țări era o secretă simpatie de interese.

MARȚI, 22 AUGUST

Dimineața Călinescu și Gafencu, ca să discutăm situația. Și ei văd situația foarte în negru. Deciziunea finală este de a urma aceeași politică ca pînă acum, să întărim acțiunea de înarmare și să facem eforturi pentru neutralitate.

Trecem în vedere ipotezele ce ne vin în minte. Eu rămîn la punctul meu de vedere că militărește nu este nimic schimbat. Știri n-au venit încă, afară de una că Anglia e dîrză. Interesant de văzut care va fi reacțiunea Italiei, care zilele astea părea a nu fi în totul în unison cu Axa, dacă va putea fi dislocată, și eu tot cred în această posibilitate, ar fi o replică admirabilă la felonia de azi noapte. Vor putea oare acestea trezi toate statele burgheze ca să vadă formidabila primejdie ce-i pîndește, dacă se unifică puterile germano-ruse și cum vor putea rezista și se vor putea apăra împotriva atacului comunist. Cred eu și toți că riposta cea mai bună ar fi vechea teorie a M. St. Major francez, un atac preventiv, pentru noi ar fi o ieșire din încurcătură și ar putea preveni eventualitatea unui atac prea puternic împotriva noastră.

Un alt colț al Europei unde m-aștept la o reacțiune este Spania, ea a dus un război împotriva comunismului, poate ea astăzi să stea alături de acei care dau mîna cu dușmanii lor de moarte de ieri ?

Alții care vor trebui să reacționeze sînt iugoslavii, ce vor face ei ? Dacă ei nu se leagă de Axă, poate că ungurii vor putea rezista, avînd spatele lor asigurat, prin noi și ei. Cea mai proastă situație tot noi o avem pe trei frontiere dușmanii care rîvnesc la părți din teritoriul nostru

Se mai pune întrebarea, foarte importantă, ce preț au plătit germanii pentru această schimbare la față ; unii cum e Urdăreanu, cred că și-au împărțit teritoriile Europei orientale, mai ales cele poloneze și ale noastre. În tot cazul noi sîntem în primul plan al primejdiei. Impresia mea este că primii care vor fi atacați nu vom fi noi ci polonezii, nu din punct de vedere strategic, care ar cere tocmai aceasta, ci din punct de vedere al prestigiului german care cere să se dea lovitura națională pentru teritoriile revendicate de ea. (Germania) față de Polonia. Nădăjduiesc cît se poate mai mult că așa se va întîmpla și atunci situația noastră va fi mult ușurată. Însă ceea ce este groaznic este că războiul acesta va fi întîi de toate [illegible] și aceasta înseamnă distrugeri peste distrugeri.

Iată cîteva din reflexiile ce reies din conversațiile cu miniștrii dimineața și, după-masă, cu Urdăreanu.

Abia seara vin știri care, aproape toate, indică că războiul e aproape inevitabil.

1. Germanii declară că în înțelegere cu U.R.S.S. granițele viitoare ale Europei sînt trasate.

2. Că în 4 zile granițele Germaniei vor fi acele din 1914.

3. Franța are sub arme 1 600 000 de oameni și toate pozițiile de acoperire sînt ocupate.

4. Franța nu va convoca parlamentul.

5. Decretul de mobilizare francez este iscălit, dar nu publicat.

6. Turcia găsește situația foarte dezagreabilă dar își menține toate angajamentele luate.

7. Polonia arată oarecare neîncredere în garanția anglo-franceză.

8. Se pregătește evacuarea Varșoviei și Franasovici a cerut voie să ardă arhiva secretă.

9. Se desenează că atacul german, după cum prevăzusem, se va îndrepta împotriva Poloniei.

10. Anglia a convocat parlamentul pentru mîine, joi.

11. Anglia a dat ordinul de mobilizare.

Știri pentru lumea civilizată cît se poate de mîhnitoare, pentru noi ceva mai bune, singurele soluții care să nu dea prea mult nas lui Hitler.

Călinescu are speranța că mobilizarea engleză va da de gîndit germanilor, eu nu.

Din nou astăzi a fost un incident de frontieră, din nou un soldat rănit. Am impresia că acestea sînt provocări, războiul nervilor. Deci să păstrăm calmul și să anunțăm pe prieteni.

MIERCURI, 23 AUGUST

De dimineață Călinescu, ca să studieze din nou întreaga situație care am hotărît ; impresia este că situația devine din ce în ce mai gravă și a noastră, în special, extrem de dificilă.

Sînt anumite puncte care vor trebui luate în vedere. Prima, atitudinea Ungariei, care este încă șovăitoare. Curente deosebite se ciocnesc, dar pare-se că, în afară de unele cercuri interesate și naziste, majoritatea opiniei este de mare rezervă față de Germania. Ea ar putea rezista dacă și-ar simți spatele asigurat către noi și Iugoslavia.

Pe urmă, chestiunea Italiei, care în toate vorbele mari pare și ea șovăitoare față de aliata sa. Ieri, era le „Brilliant second“, azi, cu pactul germano-rus, importanța ei a scăzut mult și hotărît este nemulțumită de intransigența Germaniei.

Revizuind situația, iată concluziile la care am ajuns. Interesul României este ca anglo-francezii să fie învingători și, în același timp, să fie ferită cît mai mult de război. În rezumat, neutralitate cît mai lungă pentru a putea păstra forțe proaspete și, eventual, dacă circumstanțele o indică, să poată interveni cînd acțiunea ei ar fi folositoare.

Călinescu mi-a declarat că el nu poate face altă politică și că una germanofilă nu-l poate avea ca colaborator. În caz de război, cred că un ardelean ar trebui să fie în capul guvernului. I-am pus atunci întrebarea dacă în acel caz pot conta pe colaborarea lui, mi-a răspuns că se va considera în serviciul comandat și că, ministru ori chiar secretar de stat, el își va face întotdeauna datoria.

Pe urmă a venit ministrul belgian care mi-a adus scrisoarea regelui său. L-am primit, de față fiind primul ministru. Mulțumind pentru scrisoare, i-am spus că România este întotdeauna fericită de a vedea eforturi pentru menținerea păcii și, după ce voi fi studiat conținutul scrisorii cu guvernul meu, voi da răspunsul meu. Observ, totuși, că situațiunea mi se pare a nu da prea multe speranțe și că acelora din împrejurul nostru caroră sînt rugat să le adresez chemarea au mai toți năzuința la teritoriul României și, deci, situația specială de la noi este mult mai grea decît aceea a statelor nordice.

Pe urmă a venit Ernest Urdăreanu. El e întotdeauna minat de extremă teamă a Germaniei. A venit astăzi cu ideea că ar trebui să facem un pact de neagresiune cu Germania, mărturisind că prin aceasta ar vedea o completă răsturnare a politicii noastre. Atît Călinescu cît și eu am respins această idee nefiind conformă cu scopul nostru final

Pe urmă am mai primit pe Teodorescu și Țenescu pe care i-am interogat asupra organizării apărării antiaeriene. Am stat mult să mă gîndesc dacă această chestiune trebuie pusă, unii fiind de părere că ar avea aerul unei provocări, dar prima primejdie în caz de agresiune va fi una aeriană și nu pot lua responsabilitatea să-mi las punctele vitale ale potențialului de război neapărate. Din fericire, toate măsurile fuseseră luate. Un lucru semnificativ, pe care mi l-a spus Călinescu, este că merge vorba că Urdăreanu ar lucra pentru un guvern germanofil, tip Marghiloman. Nu-mi vine a crede așa ceva.

Iată atmosfera de astă seară, neagră ,neagră, complet neagră. Numai un miracol, care nu văd de unde ar veni, va putea scăpa lumea de o catastrofă fără seamăn.

JOI, 24 AUGUST

Azi e ziua hotărîtoare. Mie mi se pare că se va întîmpla ceea ce nu mai este de împiedicat. O completă învălmășeală, poate o desăvîrșită răsturnare a lumii noastre, cine poate prevede.

La 12 Călinescu și Gafencu. Nu ne-am schimbat punctul de vedere, trebuie să evităm pe cît posibil ciocnirea.

JOI, 27 IUNIE (1940)

Oh ! ce zi îngrozitoare, de cumplită durere și zi de absolută lașitate a unor români. Am ieșit din infernul de astăzi moralmente zdrobit și îmbătrînit cu 10 ani.

Dar să recapitulez faptele. La 2 dimineața am fost deșteptat de un telefon de la Urdăreanu, zicînd că Davidescu de la Moscova a telefonat că Molotov i-a remis o notă ultimativă, după care toate legăturile telefonice i-au fost întrerupte. La 7 un al doilea telefon prin care s-au primit preciziuni. Ni se cere de către U.R.S.S. să cedăm Basarabia și Nordul Bucovinei și să dăm răspunsul în 24 de ore. Această știre m-a trăznit ca o lovitură de măciucă și m-a revoltat în cel mai înalt grad. Este un lucru așa de oribil încît nici o minte românească nu poate s-o conceapă. Oricare ar fi riscurile, părerea mea este că trebuie să rezistăm la astfel de injoncțiuni și să ne ținem la ceea ce am spus atît de des că, dacă vom fi atacați, ne vom apăra. Se așteaptă textul telegramei ca să se poată lua o hotărîre.

Și astăzi trebuie să fie o zi de mare bucurie a bacalaureatului lui Mihăiță. Început la 8 am putut să asist trei sferturi de oră și am constatat că copiii au răspuns foarte frumos. Ședința este foarte solemnă, toți băieții în frac.

La 9 vine Tătărescu și Gigurtu ca să discut situația, a asistat și Urdăreanu. Nota e mai gravă încă decît credeam. Ni se cere evacuarea acestor teritorii în 4 zile și ocuparea orașelor Cernăuți, Chișinău și Cetatea Albă începînd de mîine, ora 12. Eu sînt hotărît pentru rezistență, Gigurtu nu vede cum, iar Tătărescu șovăie, înclinînd mai mult pentru cedare. Ceea ce face poziția noastră mult mai gravă este că n-avem siguranța pe granițele Ungariei și Bulgariei și riscăm o situație foarte critică dacă vom fi atacați pe 3 fronturi.

Totuși, nu pot concepe ca suveran al țării cum pot să cedez teritorii care sînt hotărît, de fapt și istoric românești. Raționamentul U.R.S.S. că cere Nordul Bucovinei ca o slabă despăgubire pentru 22 de ani de ocupație românească în Basarabia este pur și simplu ridicol.

(Va urma)

[illegible] Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor șef adjunct), Emil BRUMARU (redactor șef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacție), Mariana CODRUȚ, Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV, Alexandru DOBRESCU (redactor șef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacție), Mădălina GRIGORAȘ (secretar de redacție), Ion HADARCA Nicolae IONEL, Alina MUNGIU Constantin PRICOP, Horia ZILIERU

REDACȚIA : IAȘI, Casa cu absidă, Centrul civic : telefon (981) 16242
Administrația : București, Calea Victoriei 133—135, telefon (90) 506618.
PREȚUL UNUI EXEMPLAR : LEI 5
Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă P.O. Box 12—021, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66 sector 1